

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 947

11. LIPNJA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

KUD Hrvata Bodrog

**Na ponos
šokačkome rodu**

SADRŽAJ

5

Ministrica Gordana Čomić u HNV-u
**Za zajamčene mandate
nenadležna, za školski
centar obećanje**

8

Sudjelovanje nacionalnih manjina
na lokalnim izborima u Hrvatskoj
Dobar i pravedan model

12

Goran Kaurić, zamjenik pokrajinskog
tajnika za kulturu, informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama
**Deblokirani rad
uredništva na
hrvatskom jeziku RTV-a**

24

Tri stoljeća župe u Zemunu
**Vjernike okupili
franjevci kapucini**

30

Predstavljeni najnoviji brojevi
Godišnjaka i *Nove riječi* –
časopisa ZKVH-a
**Prošlost i sadašnjost u
znanosti i književnosti**

40

Predstavljanje malog bandaša
i male bandašice
Zahvala malenih

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić
(zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić,
Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinirator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Dijalog

Riječ dijalog potječe od starogrčkog *dialogos*, što znači razgovor između dvije ili više osoba. A kada riječ dijalog imate u službenom nazivu jednog državnog tijela, u ovom slučaju ministarstva, onda ta riječ postaje mnogo »teža« od običnog usputnog divana, koji za posljedicu može imati jedino nesporazum i svađu između sudionika tog dijaloga. »Teža« je utoliko što iza nje stoji službena državna politika. »Teža« utoliko što bi državno tijelo koje taj dijalog ima i u svom službenom imenu pažljivo trebalo oslušivati gdje »škripi« u dijalogu, gdje ga nema, gdje bi ga trebalo početi voditi. Ako je suditi po turneji ministricе (i njenih suradnika) za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog po lokalnim samoupravama i nacionalnim vijećima u »prozvanom« ministarstvu žele iz prve ruke čuti što i gdje ne štima, pa onda i pomoći da se (za početak) o problemima počne i razgovarati (logično bi bilo poslije toga i rješavati.)

Jedna od stvari o kojoj razgovora nema skoro dva desetljeća je bilateralni Sporazum između Srbije i Crne Gore i Hrvatske o zaštiti prava srpske i crnogorske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori, potpisan 15. studenog 2004. godine u Beogradu. U mnogo puta spominjanom članku 9. ovog sporazuma stoji da će se omogućiti sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u donošenju odluka koje se odnose na njihova prava i položaj na lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj razini, osigurati osnivanje političkih stranaka i osigurati zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima isto tako na lokalnoj, pokrajinskoj i državnoj razini.

Tadašnja država potpisnica više ne postoji, ali postoji njena pravna sljedbenica; Sporazum nikada nije poništen ili raskinut, pa je i dalje važeći, što će reći odredbe iz njega su obvezujuće. Zapravo, tako bi trebalo biti, a nije. A zašto nije, hoće li biti, kada će biti i slična pitanja trebala bi biti temom dijaloga. I tu dolazimo na početak i državno tijelo kome je dijalog u opisu posla. Suglasna sam s ministricom **Čomić** da izborni zakoni nisu u opisu posla njenog ministarstva. Zakoni nisu, ali ako se o nečemu kao neriješenom pitanju govori godinama, ne samo unutar hrvatske zajednice već i službene politike hrvatske države, onda bi oni kojima je dijalog posao trebali za početak iz svoje osobne radoznalosti vidjeti gdje je zapelo, pa onda i na koji način početi dijalog, ili, ako hoćete, razgovor o tome.

Z. V.

Savjetodavni sastanak u HNV-u

O upošljavanju jezično stručnog kadra

Zakoni i pravilnici koji reguliraju zapošljavanje stručnog kadra na hrvatskom jeziku bili su tema savjetodavnog sastanka koji je u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća u utorak, 8. lipnja, održan za ravnatelje predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola. Osim ravnatelja vrtića i škola u kojima se izvodi program na hrvatskom, sastanku su prisustvovali pomoćnica po-

proaktivan odnos spram rješavanja pitanja hrvatske nacionalne manjine u području obrazovanja i u njima imamo partnere za nastavak suradnje i rješavanje otvorenih pitanja», kaže Uršal.

Ravnateljica OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina i specijalna savjetnica predsjednika Pokrajinske vlade **Igora Mirovića** za obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina u Vojvodini s naglaskom na obrazovanje na hrvatskom jeziku **Ljiljana Dulić** smatra kako bi predložena rješenja mogla pomoći glede nedoumica oko upošljavanja jezično stručnog kadra.

»Izuzetno mi je drago da je do ovog sastanka došlo. Sad je šesti mjesec, pred nama je formiranje novih odjela, potraga za kolegama koji će raditi u tim odjelima. Budući da sada imamo poveznost svih čimbenika bitnih za nastavu – Ministarstva prosvjete, odnosno školske uprave, Pokra-

jinskog tajništva, škola i HNV-a, mislim da je ovo izuzetno dobar korak koji će nama ravnateljima pomoći. Na nama je da iskažemo potrebe škole za narednu godinu, nova grupa je završila lektorat za hrvatski jezik u Novom Sadu, a HNV će nam dati popis nastavnika koji su jezično stručni. Ukrštanjem tih podataka sve ćemo riješiti preko ljeta i 1. rujna, kada počne nova školska godina, neće biti nedoumica kao što je znalo biti posljednjih godina. Struktura kadrova će se formirati na osnovu raspoloživih kadrova koji su položili lektorat«, kaže Dulić.

Ove godine lektorat pohađa 13-ero polaznika, a u prve dvije generacije završilo ga je ukupno njih sedamnaestero.

D. B. P.

krajinskog tajnika za obrazovanje **Biljana Kašerić**, načelnik prosvjetne inspekcije dr. sc. **Dragan Grahovac**, voditeljica školske uprave Sombor **Milana Minarski** te prosvjetne inspektorice **Erzsébet Görög** i **Jelena Kujundžić**.

Predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Margareta Uršal** ocjenjuje kako je sastanak dobro prošao.

»Na sastanku smo se detaljno upoznali sa zakonskim odredbama u vezi sa zasnivanjem radnog odnosa i uvjetima za upošljavanje u vrtićima i školama u kojima se realiziraju programi i na manjinskim jezicima. Do konačnih rješenja nismo došli i nisu razmatrani konkretni slučajevi, ali stvorena je jasna slika što su čije obveze. Vrlo koristan sastanak. Pokrajinska tijela su ovoga puta iskazali

Projekti od značaja za manjine

»**B**ogatstvo nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica na teritoriju AP Vojvodine jeste naš biser, naša posebnost i nešto što nas je odavno postavilo na svjetsku mapu kulture«, rekla je prošloga tjedna pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragana Milošević**, uručujući ugovore korisnicima koji su dobili sredstva na natječaju za financiranje odnosno sufinansiranje projekata od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u AP Vojvodini u 2021. godini.

Ukupna vrijednost 135 podržanih projekata u oblastima zaštite nematerijalnog kulturnog naslijeđa i suvremenog umjetničkog stvaralaštva i nakladničke djelatnosti na jezicima nacionalnih manjina iznosi 8,6 milijuna dinara.

»Brojne nacionalne zajednice, koje su stoljećima u suživotu na ovim prostorima i prepliću se u svojim različitostima, jesu naš ponos i nešto što je od posebnog značaja za cijelu Pokrajinsku vladu i Tajništvo na čijem sam čelu«, rekla je Milošević.

H. R.

Ministrica Gordana Čomić u HNV-u

Za zajamčene mandate nenadležna, za školski centar obećanje

Službena uporaba jezika i pisma, osnivanje Hrvatskog školskog centra, politička zastupljenost kao i popis stanovništva, teme su o kojima se u HNV-u razgovaralo s ministricom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Gordanom Čomić**.

»Iznijeli smo sva otvorena pitanja koja hrvatska zajednica treba rješavati. Od onoga što je nama ključno, a to je pitanje zastupljenosti Hrvata i provođenje točke 9 bilateralnog sporazuma iz 2004. godine, do toga da budemo zastupljeni u javnom sektoru. Razgovarali smo i o vrlo konkretnim izazovima i problemima koji nas čekaju, a to su popis stanovništva, mogućnost elektronskog popisa; razgovarali smo o financiranju HNV-a koje je izuzetno malo i za koje se nadamo da će se povećati. Govorili smo o osnivanju Hrvatskog školskog centra i ministrica je obećala da će se potruditi da to pitanje bude uskoro riješeno. Budući da je u prosincu prošle godine ministrica riješila jedno bolno pitanje za sva nacionalna vijeća, a to je smanjenje proračuna od 20 posto, nadamo se da će i problemi oko osnivanja Hrvatskog školskog centra biti isto tako riješeni«, kazala je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Odgovarajući na novinarsko pitanje o izravnim mandatima za Hrvate u Srbiji na isti način kako su oni osigurani za Srbe u Hrvatskoj i na pitanje zašto se skoro 20 godina ne primjenjuje bilateralni sporazum, ministrica Čomić odgovorila je da pitanje političke zastupljenosti nije u nadležnosti njenog ministarstva. »Izmjene i dopune Zakona o izborima nažalost nisu u nadležnosti našega ministarstva. Ono što možemo otvoriti jeste prostor za dijalog svih zainteresiranih strana. To smijemo, to nam je nadležnost kada se radi o reprezentativnosti nacionalnih manjina, kako je sada riješeno i kako se želi mijenjati. To možemo, ali nećemo biti predlagači Zakona o izborima, jer nije nam nadležnost. Bit ćemo pomagači da se nađe najbolje rješenje«, kazala je Čomić.

Hrvatski školski centar bit će tema kojom će se baviti i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, a prema riječima Čomić na Ministarstvu je da utvrdi jesu li otklonjene sve prepreke, da se vidi što treba uraditi Ministarstvo, a što Vlada Vojvodine kako bi se ostvario plan o Hrvatskom školskom centru.

Odgovarajući na novinarsko pitanje što će Ministarstvo poduzeti glede inicijativa HNV-a da se po principu pozitivne diskriminacije na osnovu kojeg je bunjevački uveden kao službeni jezik na teritoriju Grada Subotica hrvatski jezik u službenju uporabu uvede u Somboru, Apatinu i Baču, na koju iz lokalnih samouprava nije stigao niti jedan odgovor, ministrica Čomić nije konkretno odgovorila.

»Kada obidemo sva nacionalna vijeća, sačinjit ćemo jedno izvješće u kojem ćemo navesti što su sve prepreke za službenu uporabu jezika i pisma. Da se ispuni zakonska obveza, da ne postoji osjećaj ugroženosti ili izbjegavanja obveza i da svi razumiju da se u službenu uporabu jezik nacionalne manjine mora uvesti ukoliko manjine čine 15, odnosno 10 posto stanovništva, ali i da se jezik nacionalne manjine može uvesti kad god hoćete ukoliko imate pameti. To će biti naše pitanje za sve one nadležne za službenu uporabu jezika, tamo gdje su Hrvati zainteresirani za uvođenje hrvatskog u službenu uporabu«, kazala je ministrica.

Pred popis stanovništva, koji je odgođen za kraj 2022. godine, Čomić je najavila kako će biti precizirano koje su obveze institucija Srbije za osigranje sudjelovanja nacionalnih manjina tijekom popisa – kao popisivača i u lokalnim popisnim komisijama.

»Ministarstvo je preuzelo i poslove oko kampanje u kojoj ćemo svi sudjelovati na javnim medijskim servisima da stvorimo prijateljsko okruženje za izjašnjavanje svog vlastitog identiteta«, kazala je ministrica.

Z. V.

Održana četvrta Sjednica drugog saziva Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan Hrvatske

Jačanje podrške i zajedništva

*Hrvatska država neupitno mora dati podršku u zaštiti osiguranja i provođenju prava u skladu s međunarodnim standardima i obavezama, poručio je Milanović * Plenković je istaknuo da su protiv svih politika koje vode bilo asimilaciji ili fragmentaciji hrvatskog naroda u Srbiji * Milas je istaknuo važnost kontinuirane podrške programima i projektima manjinskih institucija i udruga za što su se u pet godina značajno povećala financijska sredstva*

Predsjednik Hrvatske **Zoran Milanović** i premijer **Andrej Plenković** dali su putem video konferencije Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan Republike Hrvatsku svoju potporu Hrvatima koji žive izvan Hrvatske. Četvrta Sjednica drugog saziva Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan Republike Hrvatske održana je 4. i 5. lipnja u pet zasebnih video sastanaka, a matično administrativno-servisno mjesto bio je Kongresni centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Sjednica je završila Plenarnom sjednicom na kojoj je jedan od najvažnijih zaključaka konsenzus postignut po pitanju međunarodnog zagovaranja položaja Hrvata u Bosni i Hercegovini.

»Nije nam teško sjetiti se 1990. i 1991. godine kada je iseljništvo zagovaralo politička prava Hrvata u Hrvatskoj, danas moramo mi – hrvatska država, ali i hrvatski narod diljem svijeta, podizati svijest o važnosti euroatlantskog puta BiH«, naglasio je državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH **Zvonko Milas**, te dodao da je globalno hrvatsko zajedništvo prisutno i u zajedničkoj brizi hrvatskog naroda za položaj Hrvata u Vojvodini i u Boki kotorskoj.

Milanović: Zaštita u provođenju prava

Predsjednik Milanović je rekao kako Hrvati diljem svijeta vrijedno rade i doprinose razvoju zemalja u kojima žive, te grade kulturnu i političku suradnju između njih i Hrvatske, što su dovoljni razlozi zbog kojih im se mora davati potpora u očuvanju nacionalnog identiteta, kulture i jezika, a tamo gdje je potrebno i dodatno financijski podržavati.

»Hrvatska država to može, a neupitno mora dati podršku u zaštiti osiguranja i provođenju prava koja vam pripadaju u skladu s međunarodnim standardima i obavezama«, poručio je.

Milanović je istaknuo kako posebnu ulogu u tome ima Središnji državni ured za Hrvate izvan RH, koji je osno-

van i zaživio je u vrijeme njegove Vlade prije skoro deset godina i koji je, podsjetio je, proveo mnogobrojne projekte i aktivnosti kako bi se ojačala i unaprijedila suradnja Hrvata izvan Hrvatske i hrvatskih institucija.

Plenković: Jačanje podrške

Premijer Andrej Plenković podsjetio je da je Vlada uvažila jednu od glavnih preporuka Savjeta: izmjenu Zakona o državljanstvu, što je omogućilo lakše stjecanje hrvatskog državljanstva, kako bi se mlađe generacije uključile u korpus hrvatskih državljana.

Za Hrvate u BiH je rekao kako su konstitutivni narod i najbrojnija hrvatska zajednica izvan Hrvatske, posebno važna za Vladu i za cijeli hrvatski narod.

Govoreći o uvrštavanju bunjevačkog kao jednog od službenih jezika u Gradu Subotici, Plenković je rekao da su protiv svih politika koje vode bilo asimilaciji ili fragmentaciji hrvatskog naroda u Srbiji, a osobito u Vojvodini, i zbog toga je reagirao i ministar i sve nadležne institucije i tako će biti i u budućnosti.

Iskazao je zadovoljstvo kontinuiranim povećanjem sredstava za Središnji državni ured za Hrvate izvan RH, što znači i financiranje projekata koji povezuju iseljenu s domovinskom Hrvatskom. Premijer je dodao i da se u prvoj polovici 2022. očekuje odluka o ulasku Hrvatske u schengenski prostor, dok se članstvo Hrvatske u europodručju očekuje od 2023. godine. Plenković je podsjetio da je Vlada usvojila Nacionalnu razvojnu strategiju, pripremila Nacionalni plan oporavka i otpornosti te će napraviti plan suradnje s hrvatskim iseljinstvom za razdoblje 2021.-2027.

»Želimo da nam u tom procesu i dalje budete partneri i suradnici, zemljaci i prijatelji, ljudi koji vole Hrvatsku i koji svojim mladim naraštajima, gdje god živjeli diljem svijeta, prenosite hrvatsku kulturu, ljubav prema domovini i čuvate naš kršćanski i hrvatski identitet.«

Plenković je izrazio zadovoljstvo što su uspostavljene mnoge međudržavne komisije ili povjerenstva za pita-

nja manjina u onim zemljama gdje su Hrvati nacionalna manjina i »gdje nastojimo ojačati programe konkretnog financiranja različitih projekata koji njeguju hrvatski identitet, jezik, hrvatsku kulturu, povijest i baštinu«.

Predsjednik Vlade je naglasio da sada slijedi vrijeme razvoja, ulaganja i obnove nakon teškog potresa te se zahvalio svima koji su dali doprinos:

»Velika solidarnost Hrvata izvan Hrvatske pokazala se još jednom. Mi to izrazito cijenimo i učinit ćemo zajedničke napore da obnovimo i Banovinu i Zagreb.«

Milas: Dalja potpora strateškim projektima

Tijekom prvog dana sjednice razgovaralo se o važnosti legitimnog političkog predstavljanja naroda u BiH.

»Cilj nam je da se u svim budućim izbornim procesima ne događaju situacije da Bošnjaci Hrvatima biraju predstavnike u institucijama vlasti, čemu smo svjedočili u više navrata od 2000.«, istaknuo je državni tajnik Milas te dodao kako je važna potpora koja se daje mladima kroz različite oblike suradnje i potpora strateškim institucijama Hrvata u BiH.

Sjednica je nastavljena s temom položaja hrvatske nacionalne manjine koja živi u 12 europskih država. Istaknuta je važnost kontinuirane podrške brojnim vrijednim programima i projektima manjinskih institucija i udruga za što su se u pet godina vrlo značajno povećala financijska sredstva te stalne stručne i moralne pomoći.

»Važan iskorak započet prije nekoliko godina, s kojim snažno nastavljamo i dalje je potpora strateškim projektima hrvatske nacionalne manjine kao što je izgradnja Hrvatske kuće u Subotici i kadrovsko osnaživanje Hrvatskoga nacionalnog vijeća, potpora Hrvatskome kazalištu u Pečuhu, Radio *Duxu* iz Tivta te *Hrvatskome tjedniku* iz Željeznog«, istaknuo je Milas te naglasio kako se koriste sve mogućnosti koje su na raspolaganju kako bi, prema stvarnim potrebama, od drugih država tražili poboljšanje ili definiranje položaja hrvatske nacionalne manjine kroz bilateralne odnose s pojedinim državama, kao i unutar multilateralnih okvira, poput EU, NATO-a, OESS-a i Vijeća Europe.

»Kad govorimo o bilateralnim odnosima, naglašavam važnost institucionalnog okvira s onim državama s kojima

postoje potpisani sporazumi o obostranoj zaštiti manjina – s Mađarskom, Srbijom, Crnom Gorom i Sjevernom Makedonijom te ističem da smo na tom području puno radili, a radit ćemo i dalje kako bi učinci rada bili vidljivi u životu Hrvata u svim ovim državama«, rekao je Milas te dodao da »i onda kada ne ide onako kako bismo htjeli i kako bi trebalo, nećemo odustati, nego ćemo uložiti dodatni trud i biti još aktivniji.«

»Isticat ćemo nepravednu i arbitrarnu Odluku da se u Subotici tzv. bunjevački jezik proglasi službenim, upozoravat ćemo kad Hrvati budu u lošoj i teškoj poziciji u bilo kojoj državi i tražit ćemo poboljšanje stanja i rješenja otvorenih pitanja – motivirano, strpljivo, ustrajno.« Drugog dana sjednice u fokusu je bilo hrvatsko iseljništvo u europskim i prekooceanskim državama. Tijekom sjednice razgovaralo se o izmjenama Zakona o hrvatskom državljanstvu, kao jednom od najkompleksnijih dijelova zakonodavstva te je istaknuto kako su upravo izmjene ovaj Zakon učinile jednim od najuključivijih zakona na međunarodnoj sceni.

Grić Radman: Načelo uzajamnosti

Ministar vanjskih i europskih poslova **Gordan Grić Radman** je istaknuo da hrvatska Vlada i ovo ministarstvo posvećuju naročitu pažnju bilateralnom i multilateralnom zalaganju za ustavnopravnu jednakost Hrvata u BiH kao i jačanju položaja hrvatske nacionalne manjine u europskim državama. Naveo je da je samo u predpandemijskoj 2019. godini u BiH provedeno 199 projekata s ukupno 89 milijuna kuna potpore, s ciljem jačanja razvoja institucija, obrazovanja, gospodarstva i razvoja infrastrukture.

Osvrnuo se i na položaj hrvatske nacionalne manjine u zemljama jugoistočne Europe, kao i u zemljama članicama EU.

»Zagovaramo prava Hrvata i u Srbiji, Sloveniji, Mađarskoj, Italiji, Austriji, Crnoj Gori i Kosovu, prema načelu uzajamnosti. U ovom kontekstu treba gledati i hrvatsku potporu europskoj integraciji susjednih zemalja, gdje je odnos prema manjinama, a u slučaju BiH prema konstitutivnom narodu, jedan od temeljnih kriterija, preko kojeg se neće moći prijeći«, rekao je ministar.

J. D.

Sudjelovanje nacionalnih manjina na lokalnim izborima u Hrvatskoj

Dobar i pravedan model

Bez obzira kakve ovlasti predstavnici manjina imali, jesu li zamjenici župana ili vijećnici u općinskom vijeću, oni trebaju biti autentični predstavnici. To znači da ih ljudi koje oni predstavljaju i izaberu. I svakako da bi to i u Srbiji trebalo biti, kaže zamjenik župana Virovitičko-podravske županije iz reda srpske nacionalne manjine Igor Pavković * Iako nije idealan, model biranja je pravedan, ocjenjuje novinar Goran Gazdek

Prema zakonima u Hrvatskoj, ne samo u parlamentu, već i u lokalnim jedinicima (općinama, gradovima, županijama), mora se osigurati participacija pripadnika nacionalnih manjina u odlučivanju, kako u predstavničkim tijelima tako i u izvršnoj vlasti. To se osigurava kroz zajamčena mjesta zamjenika općinskih načelnika, gradonačelnika odnosno župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina i zajamčeni razmjerni broj pripadnika manjina u općinskim i gradskim vijećima te županijskim skupštinama.

Ukoliko se potreban broj predstavnika nacionalnih manjina ne osigura u redovitom roku, organiziraju se dopunski izbori. Ove godine će na dopunskim izborima oko 137.000 birača birati članove predstavničkih tijela u više od 80 jedinica, što je višestruko više nego li 2017. kada su dopunski izbori bili raspisani u samo pet općina. To je rezultat prošlogodišnjih izmjena zakona o lokalnim izborima prema kojem se odgovarajuća zastupljenost ne postiže automatski »popunjavanjem« predstavničkog tijela s lista koje su sudjelovale na izborima već se moraju organizirati dopunski izbori na kojima pravo birati i biti biran imaju samo birači iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno hrvatskog naroda koji imaju pravo na zastupljenost na području lokalne jedinice gdje su manjina. Pravo predlaganja kandidacijskih lista imaju političke stranke i birači. Kako izbori izgledaju »na terenu« i kako ocjenjuju ovakav model pitali smo slobodnog novinara **Gorana Gazdeka** iz Virovitice i zamjenika župana **Igora Pavkovića** iz Samostalne demokratske srpske stranke koji ovu dužnost obnaša treći put.

Pravedan, ne i idealan model

U mjestima koje Gazdek kao novinar prati Srbi imaju dožupane u Virovitičko-podravskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj i Požeško-slavonskoj županiji te zamjenike gradonačelnika u Pakracu i Daruvaru, a Česi zamjenika župana u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, zamjenika gradonačelnika u Daruvaru i Grubišnom Polju te zamjenike načelnika u Općini Dežanovac. U Općini Končanica Česi imaju većinu, pa se tamo za zamjenika bira kandidat hrvatskog naroda.

Na pitanje kako manjine ocjenjuju izborni model Gazdek kaže:

»Nisam čuo da pripadnici manjina imaju većih primjedbi na postojeći model biranja svojih predstavnika u Hrvatskom saboru, gradskim ili općinskim vijećima, a vrlo su zadovoljni i zakonskom mogućnošću biranja zamjenika općinskih načelnika, gradonačelnika i župana. Problem je, međutim univerzalan – mala izlaznost na birališta pa se događa da netko postane saborski zastupnik ili zamjenik župana s par stotina glasova. Tu činjenicu u parlamentarnim raspravama i javnim istupima zloupotreb-
ljavaju pripadnici stranaka desnog političkog spektra kada manjinske predstavnike, prije svega srpske, žele 'poklopiti' ili dezavuirati. Drugi je problem što se često za ta mjesta natječe tek jedan kandidat pa birači zapravo nemaju izbora zbog čega neki na dan izbora ostaju kod kuće«.

On sam pak misli kako »iako nije idealan, model biranja je pravedan«.

»Birači se, naime, moraju odlučiti hoće li kandidate birati s manjinske liste ili se opredijeliti za neku od političkih opcija, što je problem sasvim osobne prirode – imaš jasne političke stavove i rado bi glasom podupro svjetonazor do kojih ti je stalo kako bi živio u boljem društvu, a

s druge strane čitav je niz neriješenih manjinskih pitanja zbog kojih su potrebni zastupnici tvoga naroda«, kaže Gazdek.

Ocjenjuje također kako mnogi pripadnici manjina, pogotovo u većim sredinama, ne koriste pravo biranja manjinskih predstavnika »što zbog asimilacije, što zbog, još uvijek prisutne stigme«.

Očekivano, i na listama velikih stranaka nalaze se i pripadnici nacionalnih manjina:

»Na listama takozvanih velikih stranaka najviše pripadnika manjina bilo je u Socijaldemokratskoj partiji. U pojedinim lokalnim sredinama oni pad svoga rejtinga i gubitak glasova pravdaju time da njihovi tradicionalni birači sada povjerenje daju manjinskim listama«, kaže Gazdek.

Dobar model za predstavljanje

Igor Pavković, koji je treći puta izabran na dužnost zamjenika Virovitičko-podravske županije kao predstavnik srpske nacionalne manjine, ističe da je ustavnim zakonom propisana zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina i u predstavničkim tijelima i u izvršnoj vlasti.

»U izvršnoj vlasti pripadnici manjina biraju svoje predstavnike i to je riješeno u ovom krugu izbora. Izabrani su zamjenici župana, načelnika i gradonačelnika. Međutim, ti zamjenici zapravo nemaju neku stvarnu vlast, to je više savjetodavna i protokolarna funkcija. A drugi dio priče je u predstavničkim tijelima. Zakon propisuje u svim općinama u kojima su mali udjeli nacionalnih manjina od 5 do 15% jedno vijećničko mjesto. Međutim, ako je neka manjina zastupljena oko 5% vi ne možete izabrati svog predstavnika jer je stvarni prag za ulazak i stvarni mandat 12%. I on se redovno povlačio s neke druge liste. Ovoga puta je izmjenama zakona o lokalnim izborima omogućen izbor predstavnika nacionalne manjine na dopunskim izborima. Tako nas većina posla očekuje u jesenskom periodu.«

Budući da se i na listama velikih stranaka nalaze kandidati pripadnici nacionalnih manjina, postavlja se pitanje jesu li i u kojoj mjeri one konkurenti manjinskim strankama i kandidatima i u čemu je značaj manjinskih stranaka.

»Velike stranke imaju velike probleme, i one nemaju vremena baviti se nacionalnim manjinama, to važi za sve države. A nacionalnomanjinske stranke imaju jedan posao – a to je da se bave zaštitom manjinskih prava. Ali ne znači zaštita manjinskih prava samo da imaju pravo izjašnjavati se kao pripadnici manjina već da im se osigura i normalan život, pravo na zapošljavanje, pravo na pristup komunalnim uslugama. To je u Hrvatskoj jako izraženo, jer su krajevi koje tradicionalno naseljavaju Srbi isključivo nerazvijeni krajevi i rijetko naseljeni. Nemate vi nikakve ekonomske opravdanosti dovesti asfalt na područje gdje živi pet stanovnika na četvorni kilometar. Zato to našoj manjinskoj stranci mora biti prioritarno – da osiguramo jednake uvjete za život bez obzira na nacionalnu pripadnost.«

Zanimalo nas je i kako su protekli izbori u Virovitičko-podravskoj županiji i kakva je bila općenito atmosfera.

»Područje Virovitičko-podravske županije je već godinama mirna i tolerantna sredina tako da nije bilo ni ovoga puta problema oko izbora, ni prije ni poslije. Mislim da smo mi prevladali te neke međunacionalne trzavice i ekscese. Kod nas nije bilo problema, stvarno ne znam je li bilo na nekom drugom području, a i da je bio neki ozbiljniji problem bilo bi na medijima eksponirano, tako da nije bilo.«

Sudjelovanje na izborima i osvajanje mandata osigurava i neophodne financije za rad stranaka. To važi i za nacionalnomanjinske stranke.

Igor Pavković

»SDSS je parlamentarna stranka i razmjerno broju mandata koje ostvaruje u parlamentu ima financiranje, kroz ta svoja tri mandata. Taj novac se koristi za financiranje rada stranke, među ostalim i izborne kampanje. Funkcioneri koje stranka ima također uplaćuju članarinu, a poslije izbora, razmjerno ostvarenim rezultatima, i jedinice lokalne samouprave uplaćuju također dio troškova.«

Promatrajući iz Srbije i uspoređujući postojeći izborni model sa zakonskim rješenjima u Hrvatskoj koji osigurava sudjelovanje predstavnika nacionalnih manjina na svim razinama političkog odlučivanja hrvatski model izgleda pravedan i koristan za manjine. Pitali smo Pavkovića bi li preporučio hrvatski model kao dobar za sudjelovanje nacionalnih manjina na izborima i u odlučivanju i u Srbiji.

»Bih sigurno. Ne mogu točno reći, jer ne znam omjere stanovništva po općinama, koliko ima Hrvata, Mađara, Rusina, Slovaka u pojedinoj općini, znam samo da u pojedinim općinama čine većinsko stanovništvo. Ali naravno da bi ovakav model, kao što ima Hrvatska, bio dobar i za svaku nacionalnu manjinu i u Srbiji i bilo kojoj drugoj zemlji«, kaže Pavković.

»Mislim da je to dobar model za predstavljanje. Ima tu još nekih stvari koje bi trebalo dorađivati, a to je da ne dozvolimo da većinski narod bira predstavnike manjine. To ne kažem za Hrvatsku nego bilo koju zemlju. Bez obzira na to kakve ovlasti ti predstavnici manjina imali, jesu li zamjenici župana ili vijećnici u općinskom vijeću, ali oni trebaju biti autentični predstavnici. To znači da ih ljudi koje oni predstavljaju i izaberu. I svakako da bi to i u Srbiji trebalo biti«, zaključuje Pavković.

J. D.

Tatjana Rigo o odlasku iz Kukujevaca

U suzama do Osijeka

Težak period života ne samo za mene i moju obitelj nego za svo stanovništvo Kukujevaca koji su doživjeli nehumano iseljavanje i protjerivanje onih koji nisu pristajali na takozvano humano preseljenje

Protjerivanje vojvođanskih Hrvata započelo je 1991. godine u Novom Slankamenu, a Hrvati su protjerivani i iz drugih vojvođanskih mjesta: Hrtkovaca, Starog Slankamena, Golubinaca, Sota, Morovića, Erdelovika, Gibarca, Šida, Vašice, Rume, Iriga, Beške, Maradika, Indije, Zemuna, Novih Banovaca, Surčina, Srijemske Mitrovice, Nikinaca, Platičeva, Martinaca, Sonte i Kukujevaca.

U prvoj polovini 1993. godine smanjen je broj prisilnih preseljenja, međutim nastavljeno je s prijetnjama i zastrašivanjem nesrpskog stanovništva na teritoriju Vojvodine od strane militantnih grupa u cilju razmjene kuća. Pritisci su i dalje vršeni putem telefonskih prijetnji, bacanja bombi i javnih prozivanja »nepodobnih«. Ubojstvo članova porodica **Oskomić** i **Tomić** 30. srpnja 1993. godine u selu Kukujevci, Općina Šid, dovelo je do novog vala iseljavanja Hrvata s teritorija Vojvodine.

Spašavanje žive glave

Kukujevčani su danas razasuti po cijeloj Hrvatskoj, gdje su pronašli utočište nakon odlaska iz svog rodnog mjesta u Srijemu ratnih devedesetih godina. Jedna od njih je i **Tatjana Rigo**, koja danas živi u Osijeku i radi kao financijski knjigovođa.

»Devedesetih godina bila sam maloljetna srednjoškolka koju je, kao i većinu tinejdžera, zanimala zabava, prijatelji i glazba i nisam baš obraćala pozornost na zbivanja u politici i stanje u zemlji. Da se nešto ozbiljno događa shvatila sam kada sam se javljala na telefon i čula prijetnje i vrijeđanje. Moji roditelji, koji su bili uvaženi žitelji sela i na visokim pozicijama zaposlenja su sustavno, svakodnevno doživljavali uvrede i maltretiranja. Dogodilo se 4. prosinca 1991. godine da mog oca odvede policajci MUP-a Srbije i pretuku ga te ga takvog izbace iz vozila u centru sela da svi vide, ali ni tada tata nije razgovarao o preseljenju nego je podnosio nemoguću situaciju. U srpnju 1992. tata saznaje od povjerljivih ljudi da je među trojicom koji su na listi za likvidaciju i on, o čemu postoji i pisani trag. To ga je uplašilo toliko da je shvatio kako nema drugog izbora nego li otići. Tada se u okrilju noći moja četveročlana obitelj uputila u nepoznato da spasi žive glave. Roditeljima je odluka o odlasku iz Srbije jako teško pala i traume su još vrlo vidljive na njima, pogotovo na tati, tako da ponekad mislim da živi u prošlosti. Ja nastojim zaboraviti sam čin tog putovanja, jer sam ga

provela u suzama, dok se mama molila, a tata pokušavao pobjeći osobama koje su nas pratile. Tako smo stigli u Osijek, gdje živimo. Težak period života ne samo za mene i moju obitelj nego za svo stanovništvo Kukujevac koji su doživjeli nehumano iseljavanje i protjerivanje onih koji nisu pristajali na tzv. humano preseljenje», kaže Tatjana Rigo i navodi da su u Kukujevcima početkom devedestih godina prošlog stoljeća mnogi stanovnici bili izloženi nasilju.

Nasilje i zastrašivanje

U Kukujevcima su početkom devedesetih godina prošlog stoljeća mnogi stanovnici bili izloženi nasilju. »Mnogi ugledni ljudi, primjerice **Mirko Jurčević, Milan Bičanić, Ilija Tomić, Milan Cindrić i Jelena Dodig** bili su izloženi nasilju i zastrašivanju kao i pedesetak drugih pretučenih mještana, o čemu svjedoče pisani i video dokazi. Nije sve stalo samo na zastrašivanju, nažalost neki mještani su i ubijeni što ostavlja gorak i ogorčen trag. Kukujevci su jedino mjesto u Srbiji za koje se može reći da je gotovo u potpunosti etnički protjerano od stanovnika hrvatske nacionalnosti. Do 1991. godine u Kukujevcima je živjelo oko 2.000 stanovnika, 97 posto Hrvata. Prije Domovin-

skog rata u Kukujevcima je bilo oko 500 hrvatskih obitelji, a danas ih je ostalo svega pet. Od 1990. do 1995. godine selo je bilo izloženo velikim pritiscima tadašnjeg režima, što je kulminiralo iseljavanjem 99 posto stanovnika, koji su raseljeni u preko 90 mjesta u Hrvatskoj i inozemstvu. Mogu sa sigurnošću reći da su Srijemci radišni i dobri ljudi, stoga gdje god dođu svojom dobrotom i radišnošću će postići puno i to tvrdim za većinu. Dolaskom u Hrvatsku, izgubljeni, posramljeni, tužni, pokušavali su naći smisao života što mladima ipak lakše polazi za rukom, ali naši stari? Velik dio još uvijek živi u prošlosti i s tugom se sje-

ćaju svojih vinograda, ulica, ljudi... », kaže Tatjana, koja usprkos svemu često posjećuje rodni kraj, jer tu su, kako kaže, ostaci njene prošlosti.

»S radošću se sjećam 1. svibnja na Lipovači koji je moja obitelj svake godine slavila s prijateljima iz Vognja, Srijemske Mitrovice i Lačarka. Mi djeca smo uživali u prirodi i druženju. Posjećujemo te prijatelje i danas, pogotovo moju **Ružicu** iz Lačarka koja me čuvala kao dijete i uveliko je zaslužna za to kakva sam osoba postala.«

Nezaboravljeni zavičaj

Tatjana Rigo je predsjednica Zavičajne udruge *Kukujevci* od 2015. godine, te dopredsjednica Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata.

»Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu je osnovana 1991. godine u svrhu prvenstveno pomaganja svih protjeranih mještana Hrvata iz Srbije da se lakše uklope u život u Hrvatskoj, da mogu sve potrebne informacije oko dokumenata, zaposlenja i drugoga naći na jednom mjestu, dakle da se protjerani Hrvati što bezbolnije uklope u život u Hrvatskoj. Zavičajna udruga *Kukujevci* osnovana je 1998. godine s ciljem očuvanja i njegovanja kulturnih, tradicijskih vrijed-

nosti i običaja iz Kukujevaca i Srijema, očuvanja narodnih nošnji i folkloru iz starog zavičaja, održavanja susreta i veza s prognanim i raseljenim mještanima i onima malobrojnima koji su ostali u Kukujevcima i Vojvodini«, kaže Tatjana.

Zavičajna udruga *Kukujevci* je u proteklom godinama vodila brojne aktivnosti na očuvanju veza sa zavičajem i sudjelovala u brojnim akcijama na očuvanju objekata koji simboliziraju život njihovih članova.

»U suradnji s vlč. **Nikicom Bošnjakovićem**, župnikom iz Šida koji pokriva i župu Kukujevci, članovi naše udruge su radnim akcijama i financijskom potporom pomogli ob-

navljavanje kapelice Majke Božje u polju u Kukujevcima. Uz prigodan program kapelicu je posvetio biskup srijemski mons. **Đuro Gašparović** 8. rujna 2017. godine. Mišnom slavlju su prisustvovali brojni izgnani Kukujevčani i njihovi prijatelji. Nastavljeni su poslovi na uređenju i održavanju katoličkog groblja u Kukujevcima. Prikupljenim sredstvima napravljena je ograda i obnovljen križ na ulazu u groblje. Članovi naše udruge su se uključili i u realizaciju velikog projekta obnove crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima, spomenika kulture od velikog značaja.«

Zvonko Sarić

Goran Kaurić, zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Mladi novinari u hrvatskoj redakciji

Moramo pronaći novinare koji su spremni trajno se angažirati u redakciji i trajno se baviti tim poslom. Tada će zajednica dobiti informiranje kakvo zaslužuje. S ravnateljem RTV-a dogovorena su dva koraka. U prvom će se odmah primiti na zamjenu dvoje novinara, koji će zamijeniti odsutne, a u drugom koraku još dva koji ispunjavaju uvjete, odnosno koji mogu raditi u uredništvu na hrvatskom

Intervju vodio: Marko Tucakov

Pozorni gledatelji programa na hrvatskom jeziku na Radio-televiziji Vojvodine (RTV) primijetili su da je uredništvo u svojem svakodnevnom informativnom programu imalo »na posudbi« prezentatoricu iz uredništva na slovačkom jeziku. Odahnuli su gledatelji kada su početkom ovoga mjeseca u informativnim emisijama upoznali nova lica. O tome da je hrvatskom uredništvu znatno otežan rad, napose nakon odlaska jedne suradnice prošloga ljeta, govorilo se povremeno u krugovima manjinske politike, no činilo se da je moglo biti i gore, pa te priče nisu bile dostatno glasne. Dobre vijesti u tom pogledu priopćio nam je zamjenik tajnika u resor-nome Pokrajinskom tajništvu za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**.

► **Hrvatsku redakciju, od koje gledatelji pokrajinskog medijskog servisa puno toga očekuju, već dugo pritiska teško breme nedostatka novinarskih kapaciteta, no i s njime ona redovito i svakodnevno proizvodi televizijske minute. Imate li uvid o tome kako je došlo do ovoga problema?**

Primijetili smo u posljednje vrijeme da je rad redakcije na hrvatskom jeziku gotovo paraliziran. Kap je prelila čašu kada je organiziran događaj u zgradi Pokrajinske vlade, glede kojega je postojao jasan interes da se o njemu informira hrvatska zajednica, te je pozvano uredništvo na hrvatskom jeziku. Od odgovorne urednice hrvatske redakcije **Jelene Hajduković** dobio sam odgovor da oni ne mogu doći, jer nema novinara koji bi pokrio taj događaj. U kasnijem razgovoru s njom upoznat sam s činjenicom da ima premalo uposlenih novinara, svega četvero u cijeloj redakciji, te da rad redakcije postaje gotovo paraliziran čim netko od njih nije u mogućnosti raditi. Ukoliko povučemo paralelu sa stanjem u drugim redak-

cijama na manjinskim jezicima na RTV-u, primjerice sa slovačkom redakcijom, imajući u vidu da je broj Slovaka u Srbiji sličan broju Hrvata, zaključujemo da je u pitanju velika razlika, uvažavajući, dakako, i činjenicu da Slovaci imaju veći broj novinara po osnovi davno stečenih manjinskih prava.

► **Koji broj članova redakcije bi mogao kvalitetno informirati javnost na hrvatskom jeziku i kako do nje ga doći?**

Broj koji bi bio optimalan kako bi hrvatska zajednica u Vojvodini bila kvalitetno i na pravi način informirana je najmanje šest. Minutaža emisija hrvatske redakcije je gotovo zadovoljavajuća, no nema dovoljnoga broja izvršitelja koji bi mogli kreirati program na našem jeziku. Nije suština uzimati agencijske vijesti i prevoditi ih na hrvatski. To vremenom postaje monotono i sve manje Hrvata takav program gleda u emisijama hrvatske redakcije. Ne spominjem ovdje uopće kvalitetno praćenje života ovdašnjih Hrvata. Mislim da novinari hrvatske redakcije moraju biti na svim mjestima gdje ima sadržaja i da moraju upoznavati cijelu zajednicu s onim što radi. To mi, nažalost, u programu ne možemo vidjeti. Prije tjedan dana imali smo jedan iznimno značajan događaj za opovačke Hrvate, na kojem hrvatska redakcija nije mogla biti nazočna. Gdje drugo može nazočiti ako na tom događaju nije mogla?

► **Što ste poduzeli tim povodom?**

Budući da sam dužnosnik u Pokrajinskom tajništvu za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama razgovarao sam o ovom problemu s predsjednikom Pokrajinske vlade **Igorom Mirovićem**. Načelno smo se dogovorili da je neophodno kadrovski osnažiti uredništvo na hrvatskom jeziku, te da će uprava RTV-a imati potporu Pokrajinske vlade da to učini. Nakon toga je usli-

jedio sastanak na kojem sam, s urednicom Hajduković, primljen kod ravnatelja pokrajinskog medijskog servisa **Miodraga Koprivice**. Saznao sam da su dvije novinarke hrvatske redakcije otišle na dulji dopust, te je time stvoren niz problema u produkciji programa. U duljem razgovoru došli smo do zajedničkog zaključka da u programu na hrvatskom odmah krene raditi prezenterica koja bi bila angažirana na privremenim i povremenim poslovima, što se i dogodilo. Moram istaknuti da se televizijski novinar stvara, te da obuka jednoga televizijskog novinara, bez obzira na formalnu naobrazbu i njegova interesiranja, traje dugo. Novinarski posao nije statičan nego podrazumijeva i odnos prema kameri, snimanja i terenski rad. Stoga hrvatskoj zajednici nije prihvatljivo da ljudi budu angažirani na određeno vrijeme ili po osnovi privremenih i povremenih poslova dok ne završe svoje fakultete ili dok ne pronađu posao zbog kojega odlaze s RTV-a, jer tada redakcija ostaje bez novinara.

► **Ima li šanse da se ovaj problem trajno riješi?**

Moramo pronaći novinare koji su spremni trajno se angažirati u redakciji i trajno se baviti tim poslom. Tada će zajednica dobiti informiranje kakvo zaslužuje. S ravnateljem RTV-a dogovorena su dva koraka. U prvom će se

odmah primiti na zamjenu dvoje novinara, koji će zamijeniti odsutne, a u drugom koraku još dva koji ispunjavaju uvjete, odnosno koji mogu raditi u uredništvu na hrvatskom. Menadžment RTV-a je donošenjem ovih odluka pokazao veliku odgovornost, jer je sa svima nama riješio da otvori tu problematiku i da je počnemo skupa rješavati. Nadam se da će u naredna dva tjedna hrvatska redakcija biti popunjena s dvoje mladih novinara, a gledat ćemo da u narednom roku pronađemo još jednoga kandidata koji ima afiniteta i želje posvetiti se novinarskom djelovanju u hrvatskoj redakciji. Prvi puta nakon deset godina krećemo u ozbiljno rješavanje ovoga problema, te se zahvaljujem predsjedniku Pokrajinske vlade Igoru Miroviću koji nam je odmah izišao u susret. Obojica mojih sugovornika pokazala su želju da ovaj problem riješimo i da ta rješenja budu trajna, a da bi tako bilo primljeni novinari moraju prijeći u status uposlenika RTV-a na neodređeno vrijeme, da se zaštite od gubitka posla, te kako informiranje na hrvatskom jeziku ne bi trpjelo.

► **Otvoren je dio obnovljene župne kuće u Opovu, a ranije je popravljen i osposobljen dom župe u Starčevu. Prepoznate su potrebe banatskih Hrvata i oni dobivaju svoje prostore. Na koji način i dalje raditi s**

tom zajednicom, koje su njezine perspektive i kako da ona unutar korpusa hrvatske zajednice u Vojvodini postane vidljiviji i značajniji čimbenik?

Unatrag nekoliko godina, otkako Udruga banatskih Hrvata djeluje na tim prostorima, neki pomaci se vide. Ovo je prvi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća koji je prepoznao pojave Hrvata u Banatu, te želim pohvaliti predsjednicu HNV-a **Jasnu Vojnić** koja je imala razumijevanja za naše potrebe. HNV je na svojim natječajima pomogao Udrugu banatskih Hrvata kako bi povremeno uposleni tajnik obavljao administrativne poslove u središtu Udruge u Zrenjaninu. Sa druge strane, iznimno smo zahvalni i Središnjem državnom uredu za Hrvate iz Republike Hrvatske na prepoznavanju naših potreba. Sve što smo posljednjih godina učinili, probudilo je nadu hrvatske zajednice, prije svega u južnom Banatu. Počelo je okupljanjima, sada ne samo oko Crkve nego i glede drugih aktivnosti vezanih za kulturu i povijest hrvatske zajednice. Dogodilo se i ono najbitnije – banatski Hrvati počeli su i politički djelovati. Sve je brojnije članstvo u mjesnim odborima DSHV-a i to pokazuje da se interes budi te da se hrvatska zajednica počela uključivati u politički život lokalnih zajednica. Samim time, ona će dobivati veću pozornost. Suštinski je potrebno za sve manjine, pa i hrvatsku, u svim lokalnim samoupravama gdje žive da imaju svoje predstavnike u tijelima tih samopraha koji će skrbiti za njihove potrebe. To treba biti smjer u kojem trebamo ići. Da nisam optimist glede toga, ne bih ovo nastojao činiti ovoliko intenzivno. Da je ozračje drukčije vidim po aktivnostima zajednice, po odazivu ljudi, po pozitivnom prihvatanju. Za mene je bila velika enigma hoće li banatski Hrvati imati želju politički se angažirati. Pokazalo se da itekako imaju. Trudit ćemo se da zajednica zaokruži svoje djelovanje, te da se, osim kulture i vjerskih događanja, uključi i u politički život lokalnih samopraha, te tako osnaži onaj dio hrvatske zajednice koji se nacionalno ne očituje. Na nama je da pozitivno djelujemo i ostvarujemo svoja prava u postojećim okvirima.

► **Lokalna samouprava u Novom Sadu pokazala je onoliko razumijevanja za hrvatsku zajednicu koliko se ona možda nije ni nadala. Kako, nakon pola godine prilično intenzivnih odnosa, ocjenjujete suradnju s Gradom Novim Sadom? Što mislite, zašto je ta suradnja usamljeni primjer među vojvođanskim gradovima i općinama?**

Kada bih rekao makar jednu lošu riječ o predstavnicima Novog Sada s kojima HNV i DSHV surađuju, ne bih govorio istinu. Od samoga početka i prvog razgovora s gradonačelnikom **Milošem Vučevićem** i njegovim za-

mjenikom **Milanom Đurićem** otvorili smo probleme koji tište Hrvate, prvenstveno u Novom Sadu i Petrovaradinu i počeli smo ih, jedan po jedan, rješavati. Nalazimo se tu na dva smjera. Jedan se tiče života, povijesti i kulture, na čemu radi Radna skupina koju je je imenovao gradonačelnik, a članove delegiralo HNV, a drugi je politički kojim rukovodim ja u partnerstvu s vodstvom Grada. To su dva smjera koja će ući u jedan kolosijek. To je moj plan. Suradnja je iznimna, što pokazuje i poziv da izađemo skupa na izbore za Savjet Mjesne zajednice Petrovaradin. Sve više članova HKPD-a **Jelačić** i DSHV-a počinje aktivnije raditi, uključuje se i integrira u tijela Skupštine grada, gdje ima predstavnika u svim onim tijelima u kojima je hrvatska zajednica iskazala interes. Imamo i članicu Stručnog savjeta gradonačelnika, što najbolje govori o tome kako kreiramo okvir koji bi trebao biti važeći za cijelu hrvatsku zajednicu u Srbiji. Imam riječi hvale glede dosadašnje suradnje, gdje uključujem i iznimnu suradnju s Pokrajinskom vladom. Mislimo je i dalje razvijati. Do sada imamo pruženu ruku, no svemu tome smo i mi pridonijeli. Siguran sam da ćemo i dalje razvijati taj okvir, dok se trajno ne riješi pitanje određenih prava hrvatske zajednice u Srbiji. Novi Sad u tome može biti svijetli primjer, te se i druge lokalne samouprave mogu ugledati na to kako bi trebalo rješavati otvorena pitanja hrvatske zajednice na lokalnoj razini.

Izbori za Savjet MZ Petrovaradin

Vera Hornjak kandidatkinja petrovaradinskih Hrvata

Izborni procesi za izbor članova savjeta 42 mjesne zajednice na području Grada Novog Sada u nedjelju, 13. lipnja, obuhvaća i izbore za članove Savjeta Mjesne zajednice Petrovaradin. Žitelji Petrovaradina imat će priliku izabrati 15 članova Savjeta na dva glasačka mjesta: u odjeljenju Osnovne škole *Jovan Dučić* u Ulici Franje Malina br. 2/A, te u prostora

rijama Mjesne zajednice u Ulici Čajkovskoga br. 1/A. Na rednom broju 10 na glasačkom listiću nalazit će se **Vera Hornjak**, koja se kandidira kao predstavnica zajednice petrovaradinskih Hrvata, unutar zajedničke liste na kojoj se nalazi još 14 kandidata koje je kandidirala Srpska napredna stranka.

»Članovi hrvatske zajednice do sada nisu uspijevali uključiti se u Savjet Mjesne zajednice jer, kao što je poznato, nismo bili uključeni niti u jednu političku stranku koja bi nam mogla značajno pomoći pri glasanju. Ovo puta smo odgovorili na poziv vodeće stranke našega mjesta da predložimo jednoga kandidata i da nastupimo skupa na izborima za Savjet Mjesne zajednice«, kaže Hornjak.

Ona navodi da bi se, u slučaju da bude izabrana u Savjet, zalagala za afirmaciju interesa Hrvata, kako preko programa koji provodi Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić*, tako i uvažavajući ostale aktivnosti koje podržava Hrvatsko nacionalno vijeće.

Hornjak navodi i konkretne projekte za koje će se zalagati i davati im prednost u radu Savjeta.

»Bolno pitanje su naše glavne ulice, Preradovićeva i Račkog. Po tim cestama se odvija jak promet teretnim motornim vozilima, napose u ulici koja vodi ka Rumi. Obilaznica oko Petrovaradina je neophodna. Svi naši sugrađani znaju da se moraju rješavati i pitanja vodovoda i kanalizacijske mreže, biciklističkih staza, nogostupa, naročito na rubnim dijelovima Petrovaradina, budući da se grad naglo širi. Moramo sačuvati i stare zgrade, napose u Podgrađu tvrđave, te naše stare kuće, crkve i objekte koji čine sve što je u Petrovaradinu autentično, i to kako za nas tako i za turiste iz cijeloga svijeta koji obilaze Petrovaradinsku tvrđavu. Posebno je vrijedna rodna kuća bana **Jelačića**, koju je uz pomoć Vlade Srbije dobilo u vlasništvo Hrvatsko nacionalno vijeće. Tu je i adaptacija crkve sv. Jurja. Uz potporu svemu ovome, nastojat ću da

Savjet obrati i više pozornosti hrvatskom življu koji preko HKPD-a *Jelačić* promovira svoju baštinu, a tako i sam Petrovaradin, tijekom cijele godine. Sve je to motiv da i naši susjedi i članovi naše hrvatske zajednice iziđu na glasanje i zaokruže članove na našoj zajedničkoj listi - Petrovaradin ide naprijed.«

Vera Hornjak je master tehnologije, zaposlena u Institutu za javno zdravlje Vojvodine. Članica je Upravnog odbora Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić*, te članica Komisije za rodnu ravnopravnost Skupštine grada Novog Sada.

Marko Tucakov

Republika Srbija
Ministarstvo zaštite životnog
okoliša

Temeljem čl. 25. i čl. 29., stavak 1. i 3. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, 135/04, 36/09) daje sljedeću

O B A V I J E S T

Obavještava se javnost i zainteresirana tijela i organizacije da je ovo tijelo, rješavajući po zahtjevu nositelja projekta, A.D. »INFRASTRUKTURA ŽELEZNICE SRBIJE« BEOGRAD, Nemanjina 6, donio Rješenje o davanju suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta modernizacije/rekonstrukcije i izgradnje željezničke pruge Subotica – državna granica (pravac Baja), na području grada Subotice, u skladu s člankom 24., stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik R. Srbije*, broj 135/04, 36/09) zavedeno pod brojem 353-02-2056/2020-03.

Uvid u donijeto Rješenje može se izvršiti u prostorijama Ministarstva zaštite životnog okoliša u Beogradu, Omladinskih brigada 1, Novi Beograd, ured 428, svakog radnog dana od 11 do 14 sati i na veb sajtu Ministarstva <http://www.ekologija.gov.rs/obavestenja/procena-uticaja-na-zivotnu-sredinu/>.

Nositelj projekta i zainteresirana javnost mogu pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe nadležnom sudu u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja, odnosno od dana objavljivanja u sredstvima informiranja.

Ojkavice, pismo moga ćaće

Kako bi ojkanje sačuvali od zaborava počele su se organizirati smotre i festivali na kojima se i danas mogu čuti skupine zaljubljenika u ovu tradiciju

Ojkanje je najstarija vrsta pjevanja u Hrvatskoj, a isti način pjevanja u zavisnosti od mjesta ima i više naziva. Tako neki ojkanje nazivaju *ojkavicom*, *treskanjem*, *ojkačom*... Bilo kako nazivali ovaj neobičan grlati glazbeni izričaj valja znati da ga je UNESCO-ov Odbor za nematerijalnu kulturnu baštinu svijeta 16. studenoga 2010. uvrstio na popis ugrožene nematerijalne svjetske baštine.

Ojkavicu počinje pjevati jedan pjevač u takozvanoj kičenoj melodiji, a kasnije se priključuje i drugi ili više njih. Dolazi do tremolastog ojkanja koje obuhvaća dugi niz glasova s dvopjevom sekunde, a nekada i terce. Ono što je zanimljivo i prepoznatljivo za *ojkavicu*, pa i *gangu* jeste da svaka treba završiti u disonanci (neskladu) sekunde. Svi oni koji nisu navikli svoje uho na ovu vrstu višeglasja, trebaju se pripremiti na neobičan grlati spoj zvučnog nesklada.

Od mjesta do mjesta

Melodija u kojoj se izvodi ojkanje varira u zavisnosti od mjesta do mjesta i samoga izvođača, a stih traje koliko i dah glavnog izvođača.

»Ojkavica je nastala iz naroda. Usmena predaja govori kako su se pastiri dozivali dok su čuvali stada: *oooojjjjj priko plota k njoj...* Danas je ojkavica prisutna i na seoskim zabavama, na raznim neformalnim druženjima. Ako se skupi određeni broj ojkača na nekoj zabavi ili mjestu pjesma 'potekne' spontano, bez prethodne najave, pa se negdje iz kuta začuje: *Ajde ženo da se podilimo, bolje ćemo da živimo... Tebi kuća, a meni avlija, tebi bačva, a meni rakija ooooojjjjjoooojjjjj...*«, pojašnjava predsjednica KUD-a *Sveti Nikola Tavelić* iz Lišana Ostrovičkih (Zadarska županija) **Davorka Mamić** i dodaje: »Kod izvođenja ojkavice prvo glavni ojkač pjeva, a drugi se ubacuju na zadnje tonove, tj. kad glas počne tremolirati ili tresti na 'oooojjjjj'. Obično su tu tri do četiri ojkača čiji su glasovi dobro posloženi i međusobno se nadopunjuju. Bitna je jačina – tremoliranje zadnjih slogova gdje ojkavica dobije na svojoj težini i važnosti.«

Ojkanje je bilo i pjevanje »ozbiljnih ljudi« i spada pod svečane pjesme, nekada skoro ritualna na svadbama i svečanim gozbama prigodom krštenja i drugoga slavlja. Upravo u pripremanju ojkavice kao zdravice za svadbu prekinuli smo pučkog pjesnika i člana KUU-a *Zvona Zagore* iz Mirlović Zagore kraj Dрниša **Ivicu Burića** koji nas

je upoznao sa spomenutom udrugom koja broji oko 40 članova, a na njihovom stalnom repertoaru su ojkavice, nijema kola, Splitski plesovi, koreografija na pjesmu *Geni geni kameni*, kao i sviranje na starim instrumentima.

»Izvodimo uglavnom ono što je iz našega kraja, a tu svakako spadaju nijema kola, svirka na *diplama*, a znamo i zapivati ojkavicu onako *pod glas* lički«, kaže Burić i pojašnjava kako ga je za spomenutu svadbu zvala nevjesta da zapiva zdravicu.

»Običaj je da u našim svadbama ima i nekoliko zdravica, primjerice kad se pođe od mladoženje do mladenke.

Ojkavica

Ojkavice dično ti je ime,
Zagora se ponosi s njime.
Ojkavice pismo moga ćaće,
kad se piva sve se tresu gaće.
Gaće tresu, kapa poskakuje,
kad se piva, daleko se čuje.
Ti si meni život, rasonoda,
ojkavico, pismo moga roda.
Tebe pivam i o tebi sviram,
tebe pivam i s tobom uživam.
Ojkavicu kada pivaju braća
stariji konta zaojka i ćaća.
Ajde brate sada jednu kreni
Bog da zdravlja i tebi i meni.
Ja te nikad prominia ne bi,
ojkavice sve mi je u tebi.
Ti si himna iz kršne Zagore
kad se piva naša srca gore.
Stoljećema ti se si pivala
Zagoranu rasonodu dala.
Ti ni nemaš zapisani nota,
ojkavico vrilo mog života.
Baština si ti naša priznata
širom su ti otvorena vrata.
Zagorani u srcu te nose,
kad pivaju s tobom se ponose.
Ojkavice, tvoje ime dično
u Zagori svi pivaju slično.

Ivica Burić

Još uvijek ima onih koji žele sačuvati ovaj običaj, ali ima i ona druga strana medalje, gdje ljudi misle kako je to sve staromodno.«

Festivali, smotre

Kako bi otkanje sačuvali od zaborava počele su se organizirati smotre i festivali na kojima se i danas mogu čuti skupine zaljubljenika u ovu tradiciju. Po riječima Burića, običaj u njihovom kraju je da se udruge pribilježe, te se onda ovakvi festivali održavaju svake godine u drugome mjestu, a ujedno se i udruge mijenjaju kao domaćini.

Kada je u pitanju *ganga*, ona se može definirati kao vrsta narodnog pjevanja u nekim dijelovima Dalmatinske zagore, odnosno u Imotskoj krajini i u Hercegovini. Kod *gange* jedan pjevač vodi (on izgovara riječi i glas mu treba biti snažniji), dok ostali *gangaju* – prate.

Tekstovi uz slaganje rime

Kada je u pitanju tekst ojkavice, stihovi pokrivaju različite teme, od rođenja, ljubavi, radosti, žalosti, geografske tematike, religiozne, društvene, a nerijetko se izvođači znaju dotaknuti i političke scene.

Tekst koji se izvodi, mogli bismo usporediti s bečarcima (koji su nama bliži), ali samo u segmentu slaganja riječi, rime i opisa određene situacije ili događaja.

»Ojkavice su se pjevale u raznim prigodama i za njih se uglavnom pisao i pripremao tekst, ali ima puno toga iz glave. Kada se spoji inspiracija i situacija, tekst se samo slaže jedan na drugoga. Sigurno da na to utječe i društvo i okruženje, a dodao bih i iskustvo«, priča nam Ivica Burić koji nam je kao iz topa *izdeklamovao* tekst koji najbolje opisuje ojkavicu, a koji donosimo u cijelosti.

»Ojkavica se danas najviše izvodi u Dalmatinskoj zagori, Ravnim kotarima, a isto tako je prisutna i u drugim županijama Hrvatske. U početku su to bili samo muški izvođači, ali kako se ojkavica prenosi s koljena na koljeno tako se sve više ženskih skupina odlučuje za njegovanje ovakve vrste pjevanja pa slobodno možemo reći da ojkavica ima svoju budućnost i u ženskim skupinama«, kaže **Davorka Mamić**.

Osim toga, otkanje se može čuti i u Hercegovini, ali i pojedinim dijelovima Crne Gore, te u Srbiji.

Da otkanje ima budućnost, bar kada je u pitanju Dalmatinska zagora i Ravni kotari, potvrdila nam je Davorka Mamić govoreći kako se posljednjih nekoliko godina sve više održavaju smotre otkanja na kojima se potiče i daje prilika mlađim naraštajima da pokažu svoje talente i ono što su naučili usmenom predajom.

Danas se ono proučava i uvrštava i u repertoar mnogih kulturno-umjetničkih društava. Upravo na to je ukazao i UNESCO ističući potrebu prijenosa ovog tradicijskog načina pjevanja na mlađe generacije, za što je potrebno istraživanje, dokumentiranje i međunarodna razmjena s državama koje imaju istu i/ili sličnu tradiciju.

Ž. Vukov

Foto: Hrvoje Jelavić

Muška skupina KUD-a *Sveti Nikola Tavelić*, Lišane Ostrovičke

Jednu od poznatijih smotri otkanja pod nazivom *Ojkavica 'ko želi pivati u Lišane neka se navрати* organizira još od osnutka (1997. godine) KUD *Sveti Nikola Tavelić* iz Lišana Ostrovičkih, a smotra je pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture od 2010. godine kada je društvo dobilo povelju UNESCO-a.

»Odaziv na smotru je velik, kako društava u cjelini tako i ojkaca pojedinaca. Našu smotru posljednjih nekoliko godina nastojimo učiniti međunarodnom tako da nam gostuju društva iz susjednih zemalja koja u svom programu njeguju otkanje. Tako smo imali društvo iz Bosne i Hercegovine koje u svom programu njeguje otkanje koje oni nazivaju *ganga*, *rera* i slično«, kaže Mamić.

Upravo o srodnim terminima vezanim uz ojkalicu u svome radu pod nazivom *Leksička građa u ojkalicama* piše **Željko Karabuvu** i pojašnjava:

»Rera se može definirati kao domaće narodno pjevanje u Dalmatinskoj zagori, odnosno uglavnom u Sinjskoj i Cetinskoj krajini. Pri *reranju* jedan pjevač 'goni', a dvojica ili trojica prihvaćaju ili pomažu (*reraju*). Otočani će za *reru* reći da je riječ o pjevanju u kojem *Jedan piva, a drugi mu se ruga*, a 60-ih godina 20. stoljeća mogla se čuti i šaljiva pjesma: *Kad Sinjani zapivaju rere, jedan piva a drugi se dere*«.

Katoličko groblje u Šidu

Spomenici će biti vraćeni, a šteta sanirana

Pojedini građani Općine Šid prošloga tjedna objavili su na društvenim mrežama da je tijekom izvođenja radova na sječi i rušenju stabala starih više desetljeća na katoličko-rusinsko-slovačkom groblju u Šidu porušeno nekoliko spomenika. U JKP-u *Standard* kažu da je riječ o lažnim optužbama, da su radovi u tijeku i da će sva nastala šteta biti sanirana. »Na zahtjev korisnika grobnih mjesta na katoličko-rusinsko-slovačkom groblju u Šidu, prethodnih nekoliko dana JKP *Standard* obavljao je sječu drveća, točnije dva jablana visine iznad 30 metara koja su veoma stara, te su se počela rušiti. Ova stabla predstavljala su opasnost u slučaju rušenja, kako po sugrađane tako i zbog mogućeg oštećenja velikog broja spomenika. Radovi na sječi drveća i održavanju ovog groblja nisu završeni, pomjerene

nadgrobnje ploče nakon završetka radova bit će vraćene u prvobitno stanje, a svaki vid štete će biti saniran«, navodi se u priopćenju ovog poduzeća.

S. D.

Republika Srbija
Ministarstvo zaštite životnog okoliša
Broj: 353-02-2202/2020-03
Datum: 28. 5. 2021.
Nemanjina 22-26
Beograd

Temeljem čl. 25. i čl. 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, 135/04, 36/09) Ministarstvo zaštite životnog okoliša daje sljedeću

O B A V I J E S T

Obavještava se javnost i zainteresirana tijela i organizacije da je ovo tijelo donijelo Rješenje o davanju suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta modernizacije pruge (rekonstrukcija i izgradnja) Beograd – Subotica – državna granica (Kelebija), dionica Novi Sad – Subotica – državna granica (Kelebija), na teritoriju općina Novi Sad, Kisač, Stepanovićevo, Zmajev, Vrbas, Lovćenac, Mali Idoš, Bačka Topola, Žednik, Naumićevo, Subotica, u okviru K. O. Novi Sad I., K. O. Novi Sad IV., K. O. Rumenka, K. O. Kisač, K. O. Čenej, K. O. Stepanovićevo, K. O. Zmajev, K. O. Bačko Dobro Polje, K. O. Kucura, K. O. Vrbas, K. O. Vrbas grad, K. O. Feketić, K. O. Lovćenac, K. O. Mali Idoš, K. O. Bačka Topola, K. O. Bačka Topola grad, K. O. Mali Beograd, K. O. Žednik, K. O. Bikovo, K. O. Donji grad, K. O. Palić, K. O. Stari grad i K. O. Novi grad.

Uvid u donijeto Rješenje može se izvršiti u prostorijama Ministarstva zaštite životnog okoliša u Beogradu, Omladinskih brigada 1, Novi Beograd, ured 428, svakog radnog dana od 11 do 14 sati i na veb sajtu ministarstva <http://www.ekologija.gov.rs/obavestenja/procena-uticaja-na-zivotnu-sredinu/>.

Protiv ovog Rješenja nije dopuštena žalba. Nositelj projekta i zainteresirana javnost mogu pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe Upravnom sudu, Beograd, u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja, odnosno od dana objavljivanja u sredstvima informiranja.

Duhovi grada

»Subotica je danas otplatila jedan stari dug: poslije skoro 70 godina od njegove smrti, dobio je spomenik nekadašnji gradonačelnik Károly Bíró koji je Suboticu učinio Suboticom, time što je u prvim petnaestak godina XX. stoljeća dao da se sagrade zgrade u stilu secesije koje i danas određuju sliku grada.«

Ako na stranu ostavimo za ovakve prilike predvidivo hiperboliziranje o tome da je jedan čovjek »Suboticu učinio Suboticom«, i dalje ostaje dovoljno materijala da se složimo kako je uvodna rečenica portala *Vajma.info*, koju potpisuje **Ernő Németh**, jedan od najpreciznijih i najboljih opisa jednog čovjeka i odnosa jednog društva prema njemu. **Károly Bíró** (1864. – 1952.), gradonačelnik Subotice od 1902. do 1918., zacijelo je osoba koja je već odavno zaslužila spomenik ispred građevine koja je više od jednog stoljeća simbol grada. Károlya Bíróa – osobe koja je, osim Gradske kuće, zaslužna i za izgradnju prepoznatljivih simbola Palića, ali i vodovodne i kanalizacijske mreže u gradu – zub vremena naćeo je i u njegovim najzrelijim godinama da bi se prašina zaborava na njegovom imenu taložila punih 69 godina nakon njegove smrti. Izuzmemo li gradske arhitekte, povjesničare i entuzijaste-zaljubljenike u zavičajnu prošlost, o imenu, a posebno djelu i zaslugama Károlya Bíróa najveći dio živućih Subotičana zna malo, ili ništa. Stoga je i predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) **István Pásztor** – koji je kao inicijator podizanja spomenika govorio u petak, 4. lipnja, na njegovu otvorenju – u pravu kada kaže da tim činom kao da se priziva duh. Da, duh na taj način ne samo da je prizivan nego je i dozvan da stoji tamo gdje mu je i mjesto: ispred građevine za koju je zaslužan i zbog koje nika da neće biti zaboravljen. U tom smislu inicijativa fondacije *Bíró Károly*, koju je osnovao SVM, jedan je od najljepših i najboljih primjera posljednjih godina kako se potomci mogu odužiti svojim precima.

Otvaranje spomenika Károlyu Bíróu – kog su izradili kipari **Györgyi Lantos** i **István Máté** iz Mađarske – potiče, međutim, i na razmišljanja u drugim pravcima. Jedan od njih je – poput, recimo, primjera **Lászlóa Patakija** na početku Rudić ulice – obilježavanje prigodnim spomen-pločama kuća u kojima su živjeli znameniti nam sugrađani. Činjenica je da, osim Patakija, u Subotici postoji sličnih primjera, ali je isto tako činjenica da ih još više i nedostaje. Kako stvari kod nas već odavno stoje, za realizaciju ove ideje mnogo bi više trebalo nacionalno-ideološko-političkog konsenzusa nego li samih sredstava. Još i gore bi, vjerojatno, prošla inicijativa (hipotetički upućena) nadležnom ministarstvu (prosvjete) da se u okviru satova povi-

jesti uvede obavezno izučavanje zavičajne prošlosti. Na taj način bi, primjerice, mali Zaječarci na primjeren način naučili nešto više o životu i stvaralaštvu **Zorana Radmi-lovića**, kao što i mali (i ne samo mali) Subotičani ne bi crvenjeli na spomen imena Károlya Bíróa.

Ime Károlya Bíróa, naravno, moglo bi poslužiti samo kao inicijalna kapisla da se na satovima zavičajne povijesti mališani upoznaju i s drugim značajnim, a nepravедno zaboravljenim, imenima poput **Lazara Mamužića**, **Jovana Pačua**, **Koste Petrovića**, **Matije Poljakovića**... I bez dubljeg razmišljanja nije teško zaključiti kako bi ovakav pristup prema vlastitoj prošlosti polučio ne samo bolje rezultate u odnosu na sadašnje nego je i poprilično lako zamisliti da bi slika grada, njegove prošlosti i sadašnjosti, u očima onih koji su o njemu dobili vrijednu i valjanu informaciju izgledala posve drugačije.

Dok toga, međutim, ne bude i dalje ćemo imati situaciju da će se uz ime Károlya Bíróa u komunikaciji naših sugrađana obavezno postavljati pitanje »tko je sad ovaj?« i, naravno, neizbježni naci-komunalni komentari poput onih »a kada će u Segedinu biti postavljen spomenik caru Lazaru«, odnosno: »bacate novce umjesto da asfaltirate ulice i uvodite kanalizaciju«. U tom smislu, »prizivanje duha«, o kom je govorio István Pásztor, tek je prvi – moguće, bar za sada, i jedini – na putu općeg rasvjetljavanja vlastite prošlosti. To bi zacijelo mogla potvrditi i Bíróova starija odljevena braća u parku ispred Muzičke škole: o **Gézi Csáth-u**, **Arturu Munku**, pa i o **Balintu Vujkovu** vjerojatno je više onih koji ne znaju nego li znaju tko su bili, po čemu su značajni i otkud oni tamo uopće?

Z. R.

Obljetnice KUD-a Hrvata *Bodrog*

Na ponos šokačkome rodu

***KUD Hrvata Bodrog osnovali su članovi DSHV-a prije 20 godina.
Deset godina poslije formirana je pjevačka skupina Kraljice Bodroga***

Kulturno-umjetničko društvo Hrvata *Bodrog* iz Monoštora ove godine obilježava dvije obljetnice – 20 godina od osnutka udruge i 10 godina od osnutka ŽPS *Kraljice Bodroga*. Udruga je osnovana u vrijeme kada su poslije političkih promjena u Srbiji Hrvati s više hrabrosti osnivali udruge i isticali svoj hrvatski nacionalni i kulturni identitet. Tako su inicijatori osnivanja *Bodroga* prije 20 godine bili aktivni članovi DSHV-a. Tijekom dva desetljeća osmišljeno je nekoliko prepoznatljivih manifestacija, a udruga je postala prepoznatljiva i priznata kako ovdje tako i u Hrvatskoj.

Poticaj iz DSHV-a

Prvi predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* bio je **Stipan Periškić**.

»Svi smo bili članovi DSHV-a i tu smo i dobili poticaj za osnivanje hrvatske udruge u selu. Postojala je pri mjesnoj zajednici Kulturno-prosvjetna zajednica, ali mi smo htjeli da imamo našu hrvatsku udruhu. Sastajali smo se u

mojoj kavani i planirali osnivanje udruge i što i kako raditi. Bilo je nas tridesetak osnivača. U rad udruge uključila se i većina onih koji su bili aktivni u KPZ-u. Prva koreografija bila je *igranka* koju je postavila **Katica Pašić**, a prva manifestacija koju smo organizirali bio je *Zavitni dan*«, priča nam prvi predsjednik *Bodroga*.

Nedugo po osnutku udruge uslijedila su gostovanja i nastupi i Hrvatskoj. Osim Periškića, ne čelu monoštorske udruge bili su **Stipan Šimunov**, **Marija Turkalj** i sadašnji predsjednik **Željko Šeremešić**. »Kroz naš rad izdvojile su se *Kraljice Bodroga* čija je kvaliteta prepoznata i u Slavoniji i Baranji, zatim dječja skupina čijom brojnošću možemo biti zadovoljni. Muška pjevačka skupina *Bodroški bećari*, koja, kao i *Kraljice Bodroga*, pjeva *a cappella* tek se treba dokazati i održati kontinuitet«, kaže Šeremešić.

Kao problem u budućem radu predsjednik *Bodroga* izdvaja članstvo.

»Sve nas je manje, novi način života nudi mnoge druge mogućnosti, zbog školovanja mladi odlaze, odlazi se u

 ŽPS *Kraljice Bodroga*

inozemstvo i zato će u budućnosti članstvo biti najveći problem«, kaže Šeremešić.

Na godine ispred s više optimizma gleda dopredsjednica **Anita Đipanov-Marijanović**, koja kaže da se događaju razdoblja kada jednostavno zbog školovanja ili posla jedna generacija ode.

»Kada ta kriza prođe, pojavi se nova generacija. Recimo sada imamo brojnu grupu malog folklor, koja će za 4-5 godina biti u punom zamahu. Tako je bilo i između 2014. i 2018. godine kada smo bili toliko brojni da jednostavno nismo znali što bismo sve radili, pa smo tada postavljali bunjevačke običaje, plesove iz Hercegovine, Mirlović zagore, a godišnji koncert trajao je dva i pol sata jer smo se svi htjeli pokazati na pozornici. Tako da... navikli smo da ima trenutaka kada u KUD-u bude manje ljudi, a onda se za nekoliko godina taj broj udvostruči«, kaže Anita.

KUD Hrvata *Bodrog* dobio je prije dvije godine od župe u Monoštoru na korištenje kuću u kojoj su nekada boravile časne sestre. U tijeku je uređenje tog prostora koji nije planiran kao šokačka kuća.

»Ova kuća u koju smo ušli nije građena kao tipična seoska kuća tako da nema uvjeta da se ona preuredi u etno kuću. Pretvorit ćemo je u muzej šokačke nošnje, pokućstva, alata i drugih predmeta koji su se nekada koristili u šokačkim kućanstvima. Također planiramo jedan multifunkcionalni prostor za održavanje seminara i sličnih programa«, kaže Šeremešić.

Kraljice

Žensko tradicijsko pjevanje u Monoštoru njegovalo se uvijek, a upamćene su ostale *Izvorinke*, koje su u svoje vrijeme nastupale na brojnim manifestacijama i zahvaljujući kojima se nošnja Hrvata Šokaca iz Monoštora vidjela, a pjesma čula i u Zagrebu, Münchenu. Žensko tradicijsko pjevanje nije bilo zapostavljeno ni u *Bodrogu*, pa je logičan slijed bilo osnivanje Ženske pjevačke skupine *Kraljice Bodroga*. Jedna od rijetkih članica koja je u udruzi od osnutka je Anita.

»Rekla bih da sam u *Bodrogu* rasla, učila pjevati. Katica Pašić uvijek je isticala i radila na našem tradicijskom pjevanju, pa se i do 2011. godine i osnutka *Kraljica Bodroga* njegovalo naše dvoglasno pjevanje. Bez obzira na

Obiteljska priča

Anita Đipanov-Marijanović članica je *Bodroga* koja je često osvajala nagrade za nošnju koju je nosila i za način na koji ju je nosila, ali kada se uključila u udruhu nije imala niti komad šokačke nošnje.

»Nošnja moje prabake završila je kod njene polusestre i bez njenog znanja je prodana. Kada sam krenula na folklor, trebala mi je nošnja i raspitivali smo se po selu tko je prodaje i tako smo našli da se na jednom mjestu prodaje kompletna nošnja s punom glavom. Kupili smo je. Obukla sam je za prvi *Zavitni dan* 2001. godine. Kada me je prabaka vidjela, a imala je tada 84 godine, samo je rekla: 'Anita, ti si u mojoj nošnji'. Bila je to njena nošnja s vjenčanja, koja se poslije nekoliko desetljeća ponovo vratila u našu obitelj«, priča Anita.

 Zavitni dan

Marija Kapar s dječjom skupinom

to postavlja li se koreografija ili scenski prikaz običaja uvijek je pjevanje bilo primarno i teta Katica nam je i prenijela najveći dio repertora koji *Kraljice* i danas izvode. Ono što je bio dodatni poticaj za osnivanje pjevačke skupine bila je ideja za snimanjem nosača zvuka s našim tradicijskim pjesmama», kaže Anita.

Usljedio je potom 2014. godine i drugi nosač zvuka s marijanskim pjesmama.

»*Kraljice Bodroga* su jedne od najvećih promicateljica pučkog pjevanja na ovim prostorima i pjesme koje pjevamo su iz sela, nema za njih notnih zapisa i kroz generacije su se sačuvala, do *Izvorinki* i *Kraljica Bodroga*. Govorim o razoblju od 200 do 250 godina unatrag. To prenošenje pučkih napjeva bilo je moguće zahvaljujući sposobnosti pamćenja žene koja je bila prvi glas – počimalje«, kaže Anita i dodaje da bi se način tradicijskog pjevanja u Monoštoru mogao opisati riječima grleno dvoglasno *pivanje*.

U planu je snimanje i trećeg nosača zvuka s obrednim pjesmama, gdje bi se našao ophod kraljica, najstariji tipovi bečaraca koji su se pjevali u žetvi, groktanje sivekrve pri prošnji, napjevi posmrtnih običaja...

»To je velika nematerijalna baština sela koju planiramo sačuvati na ovaj način. To nam je plan za ovu jubilarnu godinu«, kaže Anita.

Djeca

U KUD-u Hrvata *Bodrog* djeci se uvijek poklanjala posebna pozornost, jer oni trebaju biti nastavljači priče čije su prve stranice ispisane prije 20 godine.

»Članica *Bodroga* bila sam 14 godina, a 12 godina vodila sam dječju skupinu. Na rad s djecom potaknulo me je to što su na početku u udruzi aktivne bile samo članice pjevačke skupine, žene, među kojima čak nije bilo ni djevojaka. A budućnost udruge nije se mogla graditi bez djece. Bilo je svakako na početku, nije bilo novca, nismo imali nošnje, snalazili smo se, ali kada se sjetim svih naših smotri, od općinskih do pokrajinskih, na koje smo se redovito plasirali, mogu reći da se sav uloženi rad isplatio«, kaže **Marija Kaplar**, prva voditeljica dječje skupine.

S najmlađim članovima *Bodroga* danas radi **Sonja Periškić-Pejak**, koja je i sama još kao djevojčica postala članica udruge.

»Okupila sam ih 2015. godine, kada sam se poslije studija iz Zagreba vratila u Monoštor. Na početku je bilo 12 mališana, a prije epidemije 24. Ukoliko svi ostanu na okupu, morat ćemo ih dijeliti u dvije grupe«, kaže Sonja koja je u radu s djecom spretno iskoristila dio svog diplomskog rada čija su tema bile dječje

Divanim šokački

igre iz Monoštora: »Nastojimo zadržati svu djecu, pa ih uključujemo u naše manifestacije, vodimo na gostovanja, sudjelujemo na smotrama. Tatina mama voljela se oblačiti u šokačko *ruvo*, tata je bio prvi predsjednik, ja samo nastavljam tu priču«, kaže Sonja koja je uz rad s djecom i jedna od *Kraljica Bodroga*.

Tijekom godina u *Bodrogu* su se profilirale redovite manifestacije – Dječji maskenbal, Marijanski festival, *Alasi i bečari*, *Zavetni dan*, *Divanim šokački* i Božićni koncert.

Z. V.

Tijelovo u subotičkoj katedrali

Svetkovina otajstva vjere

Dvojezično euharistijsko slavlje na svetkovinu Presvetog Tijela i Krvi Kristove 3. lipnja u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske predvodio je biskup Subotičke biskupije mons. **Slavko Večerin** u zajedništvu s dvadesetak svećenika. Tijelovo, ili u narodu još poznato kao Br(a)šančevo, je, kako je u uvodnom dijelu rekao biskup Večerin, svetkovina koja spaja temeljne istine vjere u Boga. Boga koji je stvorio svijet i čovjeka.

Za Katoličku crkvu Tijelovo je svetkovina u spomen na ustanovljenje euharistije, a tijelovska procesija izraz i svjedočanstvo vjere. Nažalost, i ove godine, kao i prethodne

izostala je procesija oko crkve, djeca u bjelini, a jedini mladi u bunjevačkoj narodnoj nošnji bili su ovogodišnji bandaš i bandašica, koji su po već ustaljenoj tradiciji na kraju misnoga slavlja predstavljeni okupljenom narodu.

Bandašica Kristina

Predvoditelji ovogodišnje *Dužijance* su bandašica **Kristina Matković** i bandaš **Daniel Kujundžić**, a njih je predstavio katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**.

Kristina Matković je završila OŠ *Matko Vuković* na hrvatskom jeziku, a nakon toga srednju Muzičku školu u Subotici, smjer klavir. Studentica je prve godine na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, smjer teorija glazbe. Dugogodišnja je članica Katedralnog zbora *Albe Vidaković*, folklorom se bavila više od deset godina, a sada je to nastavila i u Zagrebu. Kristina je najstarije dijete u obitelji **Mire** i **Zlatka Matkovića**, ima sestru **Leonu** i brata **Andriju**.

U *Dužijanci* je prisutna od malih nogu i kako je rekla, izuzetna joj je čast biti bandašicom, a imala je priliku biti i mala bandašica 2010. godine.

»Jako volim ovaj naš običaj i sudjelujem u raznim aktivnostima još od malena. Uvijek mi je bilo zanimljivo sve što se događa u sklopu *Dužijance* i svaki put sam saznala nešto novo o našim običajima i o tome kako su ljudi nekad živjeli i radili. Drago mi je što se sve to očuvalo do danas i što ima mladih kojima to znači i koji će to punog srca i ponosno prenositi na buduće generacije«, priča Kristina ne skrivajući svoju radost i dodaje: »Bila sam sretna kad sam bila izabrana za malu bandašicu, a mislim da sam sad još sretnija. Zapravo, sada ovu dužnost doživljam drugačije i, rekla bih, zrelije. Moram priznati da sam o tome maštala i nekako se nadala. Sretna sam zbog toga, a sa mnom se raduje i moja obitelj.«

Bandaš Daniel

Daniel Kujundžić je također završio OŠ *Matko Vuković* na hrvatskom jeziku, a potom i opći smjer u Gimnaziji *Svetozar Marković* u Subotici. Student je na sveučilištu *Josip Juraj Strossmayer* u Osijeku – smjer biologija. Dugogodišnji je ministrant u subotičkoj župi Uskrsnuće Isusovo iz koje i dolazi, animator je u Subotičkom oratoriju, te je sada uključen na vjeronauk u zajednici studenata DUHOS u Osijeku. Do srednje škole svirao je tamburu, a kao srednjoškolac se počeo baviti folklorom u HKC-u *Bunjevačko kolo*. Najstarije je dijete u obitelji **Emine** i **Zvonimira Kujundžića**, te ima dvije sestre: **Josipu** i **Katarinu** i brata **Karla**, koji se skupa s njime raduju ovogodišnjoj *Dužijanci*.

Daniel je također skupa sa svojom obitelji prisutan u *Dužijanci*, kako u onome vjerskom dijelu tako i u povorci, folkloru...

»Od malih nogu su me roditelji oblačili u nošnju, prvo nisam bio time oduševljen, a kasnije sam se rado i sam oblačio u našu bunjevačku nošnju. Mislim da je na to utjecalo i društvo i to što sam bio prisutan na folkloru. *Dužijancu* gledam kao lijepi običaj kojim čuvamo našu tradiciju, ali ujedno ne zaboravljamo na Boga koji nas hrani kruhom svagdanjim. Kada me je mons. Beretić pitao želim li biti ovogodišnji bandaš, rado sam se prihvatio toga«, kaže Kujundžić.

Pred njima su brojne manifestacije i događanja vezana za *Dužijancu*, ali su sigurni da će sve što se od njih bude očekivalo ispuniti s radošću. Oboje planiraju u što skorijem roku dati sve ispite i tijekom ljeta biti sa svojom obitelji i obvezama oko *Dužijance*.

Ž. V.

Tri stoljeća župe u Zemunu

Vjernike okupili franjevci kapucini

Prvi zapisi o župi Zemun datiraju iz 1332. godine. Već tada je u Zemunu postojala rimokatolička crkva. Dolaskom Turaka crkva je bila razorena, a nakon osvajanja Zemuna od strane **Habsburga** 1717. godine i odlaska Otomanskog carstva, u grad su se počeli naseljavati kršćani. U spomen na njenu bogatu povijest ove godine župa Zemun proslavit će 300. obljetnicu od svoje obnove. U planu je da u povodu obilježavanja ovog velikog i značajnog jubileja bude objavljena monografija župe u kojoj će biti objedinjeni svi važni podatci, od dana njenog nastanka do današnjih dana.

Nova crkva

Godine 1721. u Zemun dolaze svećenici kapucinskog reda, koji su tada obnovili zemunsku župu. Na mjestu gdje se danas nalazi crkva u to je vrijeme bila džamija. Džamiju su kapucini pretvorili u katoličku bogomolju i tako je započeo novi život župe. U to vrijeme došlo je do rasprave u smislu da li bi džamija na tom mjestu trebala ostati kao povijesni spomenik kulture, a da se na nekom drugom mjestu izgradi crkva. Ipak su odlučili da se izgradi nova crkva posvećena Uznesenju Blažene Djevice Marije. Kamen temeljac za novu crkvu postavljen je

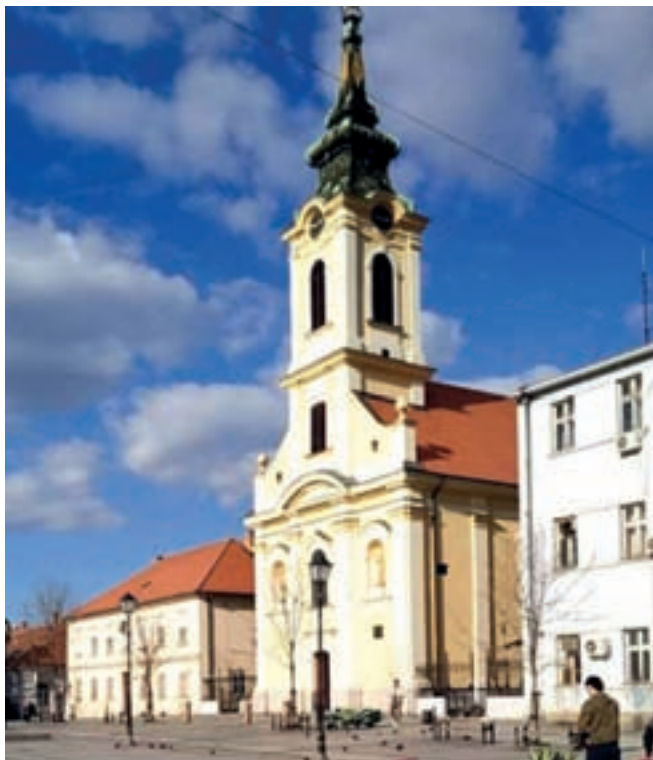
1785. godine. Tek 1794. izgrađena je nova crkva, posvećena Blaženoj Djevici Mariji. Nakon sto godina od njeve izgradnje toranj crkve je preuređen u današnji oblik. Kapucini su u crkvu donijeli sliku koju župljani Zemuna danas časte kao zemunsku Gospu. Njena slika je u to vrijeme bila poziv vjernicima da se mole Blaženoj Djevici Mariji da se oslobode od Turaka, ali i da čuvaju svoju vjeru. Dolaskom Nijemaca na ovo područje osnovana je još jedna župa, kao i franjevački samostan. U to vrijeme gotovo dvije trećine žitelja Zemuna bilo je katoličke vjeroispovijesti, a crkva je bila mala da primi sve vjernike. Zato se već početkom XX. stoljeća počelo razmišljati o njenom proširenju, točnije 1913. godine. Projekt proširenja crkve napravljen je 1913., međutim zbog ratne situacije radovi su odgođeni. Inicijativa za proširenjem crkve pokrenuta je i 1926. godine. No, ni tad se to nije dogodilo, tako da je crkva ostala u svom izvornom obliku gradnje sve do današnjih dana.

Sestre milosrdnice izgradile bolnicu

U vrijeme vladavine Austro-Ugarske u Zemunu je najviše bilo katolika, Hrvata i Nijemaca. Danas u Zemunu, osim Srba, žive Hrvati, potom Nijemci, Mađari, Slovenci

Zemunsku župu obnovili su svećenici kapucinskog reda 1721. godine. Dolaskom Nijemaca na ovo područje osnovana je još jedna župa, kao i franjevački samostan

i Poljaci. U župi danas žive i Hrvati starosjedioci, čiji su pradjedovi i djedovi stoljećima živjeli na tim prostorima, ali i migracijske grupe koje su na te prostore došle iz raznih krajeva Hrvatske i Bosne.

»Naš šematizam iz 1939. godine govori da je ova župa imala tada oko 9.620 katolika. Postojala je još jedna župa u novom gradu, koja je bila čisto njemačka, i u njoj je živjelo preko 6.000 katolika Nijemaca. U to vrijeme biti zemunski župnik značilo je pripadati jednoj veoma uzornoj i poznatoj župi. Jedan od župnika, koji je ovdje boravio dugi niz godina, **Alojzije Vincetić** bio je jedan od ozbiljnih kandidata za zagrebačkog nadbiskupa. Međutim, ostao je u Zemunu sve do svoje smrti 1910. godine«, navodi zemunski župnik **Jozo Duspara**.

Prema nekim svjedočanstvima, početkom XIX. stoljeća u Zemunu bio je veliki broj krštenih, vjenčanih i pričešćenih.

»Najprije su 1927. godine u Zemun došle zagrebačke sestre milosrdnice, koje su ovdje izgradile bolnicu u kojoj su radile sve do poslije Drugog svjetskog rata. Poslije njih su u Zemun došle školske sestre trećeg reda svetog Franje, koje su pripadale mariborskoj provinciji. One su na ovim prostorima osnovale svoju školu, a župa je 1927. godine izgradila kuću, koja se u gradu na-

Trag Hrvata

Prvi javni Hrvatski pjevački zbor osnovan je 1895. godine, a 1896. osnovano je Hrvatsko pjevačko društvo *Odjek*. Grupa mladih, radikalnije nastrojenih članova *Odjeka* i veći broj zemunskih obrtnika i trgovaca hrvatske nacionalnosti osnovali su 1907. godine Hrvatsko obrtničko i trgovačko pjevačko društvo *Rodoljub*. Budući da se oba društva poslije rata nisu mogla podići na staru razinu, 1925. godine fuzionirano Društvo dobija ime *Tomislav*. U prošlosti je Zemun imao četiri nogometna kluba: HŠK *Građanski*, HŠK *Zemun*, HŠK *Dunav* i HŠK *Hajduk*. Mnogobrojni Hrvati ostavili su neizbrisive tragove u povijesti Zemuna, a među njima su: **Franja Jenč**, **Josip Kraus**, **Franja i Stjepan Katinčić**, **Adam Filipović** i mnogi drugi. Također, mnogobrojne značajne objekte u Zemunu poput Opće javne bolnice, zemunske pošte, Djevojačke osnovne škole i druge građevine gradili su Hrvati.

zivala Katolički dom. Katolički vjernici su i poslije Drugog svjetskog rata ostali jaka zajednica«, navodi župnik.

Zemunski općina danas broji oko 200.000 stanovnika. Hrvati su danas samo manji dio njih. Osim u Zemunu, oni žive i u okolnim udaljenim mjestima: u Zemun Polju, Batajnici i drugim mjestima. U posljednja dva desetljeća kulturni život u župi Zemun odvijao se dvojako: kroz kulturne manifestacije u organizaciji crkve i one koje organizira ZHV *Ilija Okruglić*. U okviru Društva, koje je osnovano 2002. godine, postoji knjižnica i čitaonica, mješoviti pjevački zbor *Odjek* i povijesna sekcija.

Osim ove udruge, u okviru župe djeluje i Zajednica hrvatske mladeži Zemuna. Svi zajedno nastoje očuvati svoj nacionalni i vjerski identitet. Proslava 300. obljetnice župe, ukoliko epidemiološke prilike budu dozvoljavale, trebala bi biti održana 19. rujna.

S. D.

Naši gospodarstvenici (XLVI.)

Povjerenje stjecano generacijama

»Posao koji je radio moj otac već je bio razrađen u vrijeme njegove smrti. Nakon završetka škole, odlučio sam nastaviti, jer sam shvatio da se od tog posla može živjeti. Vremenom sam se usavršavao i dopunjavao svoje znanje, a nakon nekoliko godina sam se usavršio i počeo proširivati proizvodnju«, kaže Matija Naglić iz Surčina

Podrška i riječi hvale

Za Matiju župljani Surčina, njegova obitelj i rodbina, imaju samo riječi hvale. Jedan je od najmlađih poljoprivrednika u tom mjestu. S ponosom svi ističu da je marljiv, vrijedan, požrtvovan i istrajan u onome što radi. Zamjeraju mu jedino što je u potpunosti predan poslu i što rijetko kad pronalazi slobodno vrijeme za društveni život i za druženje s vršnjacima.

»Posao koji je radio moj otac već je bio razrađen u vrijeme njegove smrti. Nakon završetka škole odlučio sam nastaviti, jer shvatio sam da se od tog posla može živjeti. Vremenom sam se usavršavao i dopunjavao svoje znanje, a nakon nekoliko godina sam se usavršio i počeo proširivati proizvodnju. U to vrijeme smo gajili povrće na hektaru zemlje. Danas sam proizvodnju proširio na dva hektara. Jedan dio je u mom vlasništvu, a drugi sam uzeo u zakup. U plastenicima i na otvorenom gajim

Dvadesetšestogodišnji **Matija Naglić** iz Surčina jedan je od rijetkih mladih ljudi koji se s nepunih 18 godina usudio nastaviti posao koji je godinama radila njegova obitelj. Bavi se uzgojem sadnica povrćarskih kultura u plastenicima i proizvodnjom povrća na otvorenom. U vrijeme očeve smrti bio je učenik srednje poljoprivredne škole. Budući da je još kao dijete uz roditelje bio uključen u sve poslove poljoprivrede, nijedan posao mu nije bio stran: od sadnje povrća, rukovanja poljoprivrednim strojevima, branja povrća i prodaje robe na tržnicama. U poslu ga je podržala obitelj: majka **Dragica**, sestre **Marija** i **Ana**, a danas i njihove obitelji: zetovi **Novica** i **Vlada** i njihova djeca. Iako posao uzgoja povrćarskih kultura nije lak i iziskuje 24-satni angažman, Matija kaže da mu nije teško, jer je to posao koji voli i u kojem pronalazi zadovoljstvo, bez obzira što je ponekad teško naći sigurno kupca.

rajčicu, papriku, zelenu salatu, kupus, cvjetaču, brokuli i krastavce«, kaže Matija.

Priprema za plasteničku proizvodnju počinje već u drugoj polovini siječnja. Tada počinje sijanje sadnica u kontejnere, a zatim se prebacuje u klijalište.

»Čim sadnice izniknu, prebacujem ih u plastenik koji u to vrijeme moram konstantno zagrijevati kako bi se postigla odgovarajuća temperatura za nicanje. Također je neophodna dobra ventilacija i svakodnevno zalijevanje. Nakon toga se 'pikira' u čaše i potom slijedi njihovo održavanje, ovisno od vremenskih prilika. Dio povrtlarskih kultura iznikne za mjesec dana, dok je ostalima potrebno duže razdoblje, sve ovisno od temperature zraka. Tek nakon toga se sadnice sade u zemlju. Sijanje započinjemo u malim posudama. Poslije toga ih prebacujemo na otvoreno zemljište gdje ih 'pikiramo'«, kaže ovaj gospodarstvenik.

Poljoprivredna djelatnost je jedini posao od koga živi. Kako kaže, prihodi isključivo ovise od sezone i vremenskih uvjeta, ali i od tržišne cijene. Nekada je isplativost veća, a nekada nema dobiti nego se samo vrati novac koji je uložen u proizvodnju. Ali zato, kako ističe, gaji više vrsta povrtlarskih kultura i na taj način nadoknađuje gubitke u drugim kulturama.

Sezona tijekom cijele godine

Unatoč činjenici da poljoprivreda zahtijeva svakodnevni rad, a ponekad i po cijeli dan, naš sugovornik kaže da mu nije teško jer taj posao voli i uživa u plodovima svoga rada. Sve poljoprivredne strojeve, od traktora, poljopri-

vrednih radila, freze, traktorskih prikolica... naslijedio je od svoga oca. Vremenom je morao modernizirati proizvodnju. U plastenicima i na zemlji gdje uzgaja povrtnu kulturu ugradio je sustav za navodnjavanje kap po kap, a dio zemlje se zasniva na mikroraspršivačima, ovisno koja je kultura u pitanju. No, kako kaže, trebalo bi uložiti više kako bi sam proces proizvodnje, od sadnje do branja, bio efikasniji i bolji.

»Poticaje države nisam koristio, jer je za prijavu potrebna opsežna dokumentacija. Do sada nisam ni pokušavao, mada bi mi pomoć države puno značila. Najvažnije u ovom poslu je da imate sigurnog kupca. Ponekad je to teško ostvariti. Što se plasmana robe tiče, rasad i povrće prodajemo kod kuće, zatim na kvantaškoj tržnici, a na tržnici kod starog *Mercatora* imamo svoje tezge. Tamo su prodavali i moja baka i moj otac, pa sam i ja preuzeo. Međutim, prodaja je slaba na tržnici. Zakup tezgi je dosta skuplji u odnosu na neko prošlo vrijeme, ali se nadam da će u budućnosti prodaja biti bolja«, ističe naš sugovornik.

Nakon sezone, poslije prodaje povrtnih kultura, posao u ovoj obitelji ne staje. U jesenskom i zimskom razdoblju nastavljaju proizvodnju i prodaju svježeg i kiselog kupusa, ali i špinata i zelene salate.

»Želja mi je da proširim proizvodnju, ali nemam sigurnog kupca. Povrće ne bi trebalo dugo stajati nego se nakon branja mora prodati što prije. Jedne godine smo

Teško do radnika

Prednost u poslu ovog mladog čovjeka je u tome što je cijela obitelj uključena u proizvodnju. Svaki član obitelji je uvijek spreman pomoći kada god za to postoji potreba, ali nekada je potrebno angažirati i dodatnu radnu snagu.

»Često smo u situaciji da moramo tražiti radnike za pomoć u poslu. Problem je što je u Surčinu teško pronaći radnike. Oni su nam potrebni i za sadnju, za održavanje i na kraju sezone za branje. Najviše posla ima na otvorenom. Budući da radimo veliku površinu zemlje, ponekad radimo po cijeli dan pa čak i tijekom noći, jer nas nema dovoljno«, navodi Matija.

sadili rajčicu. Zbog obilnih oborina propalo nam je oko 5.000 sadnica. Imali smo veliki gubitak. U tijeku cijele godine proizvedem od 110.000 do 120.000 strukova rajčice i paprike. Ove godine smo zasijali 10.000 strukova rajčice i oko 50.000 komada zelene salate. Važno mi je da rasad bude kvalitetan. Mislim da uspijevamo u tome jer veliki broj ljudi, naših kupaca, ima povjerenja u nas«, ističe naš sugovornik, poručujući potencijalnim mladim poljoprivrednicima:

»Bez sigurnih kupaca ne bih preporučio nikome da se bavi ovim poslom. Za sebe znam, koliko god da je teško, da neću odustati. Samo vrijednim radom može se postići cilj. Želja mi je da usprkos problemima, napredujem i proširim svoje tržište. Uz pomoć svoje obitelji vjerujem da ću u tome u budućnosti i uspjeti«, kaže Matija na kraju razgovora.

S. D.

Dani Matoša u Hrvatskoj i Srbiji

OSIJEK/SUBOTICA – Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice priređuju od 10. do 13. lipnja 5. *Dane Antuna Gustava Matoša* s programom u više mjesta: Tovarniku, Vinkovcima, Zagrebu, Plavni i Beogradu. Pokrovitelj manifestacije je Ministarstvo kulture i medija Hrvatske.

U rodnom Tovarniku, jučer (četvrtak, 10. lipnja) položeni su vijenci kod biste Antuna Gustava Matoša, ispred Osnovne škole koja nosi njegovo ime. U Gradskoj knjižnici Vinkovci priređeno je predstavljanje novih knjiga o **Antunu Gustavu Matošu**: *Moderato dolcissimo, pjesničke posvete Antunu Gustavu Matošu* (DHK Osijek / ZKVH, Subotica 2020.), **Dubravka Oraić Tolić**: *Pjesme i epigrami, Matoševo pjesništvo* (Matica hrvatska, Zagreb 2021.) i **Tomislav Zagoda**: *Gustl, ilustrirana biografija Antuna Gustava Matoša* (Opus Gradna, Zagreb 2021.). Ove će godine prvi put biti priređeni i program pod nazivom *Beogradski Matoševi dani* u suorganizaciji i u prostorijama Fondacije *Antun Gustav Matoš* (Studentski trg 10) u subotu 12. lipnja, s početkom u 16 sati. U župnoj crkvi sv. Jakova u Plavni, mjestu rođenja Matoševa oca, u kojemu mjesna hrvatska udruga nosi ime *Matoš*, u nedjelju 13. lipnja, s početkom u 9,30 sati, bit će služena sveta misa za pokojnog pjesnika. Istoga dana će u Zagrebu izaslanstvo DHK-a položiti vijenac na Matošev grob na Mirogoju.

Obljetnica smrti Justike Skenderović Lešine

SUBOTICA – U organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* u ponedjeljak, 14. lipnja, bit će obilježena obljetnica – 50 godina od smrti **Justike (Ostogonac) Skenderović Lešine**, prve predsjednice *Katoličkog divojačkog društva* i utemeljiteljice javne proslave *Dužijance*. Sveta misa bit će održana u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici, s početkom u 17.30 sati, a nakon mise će se posjetiti njeno vječno počivalište na Bajskom groblju.

Zavjetno-zavičajni dan u Vajskoj

VAJSKA – HKU *Antun Sorgg* iz Vajske održalo je sastanak radi dogovora oko održavanja Zavjetno-zavičajnog dana u Vajskoj. S obzirom na popuštanje epidemioloških mjera, odlučeno je da manifestacija bude održana 2. srpnja, kada župa sv. Jurja i župa sv. Ilije slave zavjetni dan.

Sveta misa bit će služena u 17 sati, a kulturno-umjetnički program počinje u 18,30 sati. Nastupit će dječja dramsko-folklorna skupina HKU-a *Antun Sorgg* iz Vajske, HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, **Emilija** i **Valentina Kovačev** iz Bođana, a bit će čitane pjesme **Josipa Dumendžića Meštra** iz Bođana i **Tonke Šimić** iz Plavne.

Dužijanica u topoteci

SUBOTICA – Koncem svibnja Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je uz pomoć suradnika **Marinka Piukovića**, direktora UBH-a *Dužijanica*, pasioniranog sakupljača artefakata iz prošlosti **Ljudevita V. Lamića** i brojnih drugih pojedinaca, skupio, obradio i objavio fotografije koje tematiziraju proslavu *Dužijance* u Subotici u topoteci *Baština Hrvata u Srbiji* (<https://hrvatisrbija.topoteka.net>).

U ovoj virtualnoj platformi ICARUS centra sada se nalaze fotografije svih javnih proslava – od one prve 1911., pa do 2009. godine. Iako *Dužijance* nakon 2009. godine još uvijek nisu predmet arhivske obrade na portalu topo-

teke, već sada je na temu gradske *Dužijance* objavljena 291 fotografija. Zainteresirani posjetitelji ove virtualne zbirke mogu vidjeti sve bandaše i bandašice u navedenom razdoblju, brojne krune od slame (iako će one biti i posebno obrađene i pojedinačno predstavljene), osobe koje su bile ključne za razvoj i opstanak ove najdugovječnije manifestacije, navode u ZKVH-u.

Seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

TAVANKUT – Seminar bunjevačkog stvaralaštva, koji se organizira deseti put, bit će održan od 12 do 17. srpnja u Tavankutu u organizaciji mjesnog HKPD-a *Matija Gubec*.

Seminar obuhvaća teme plesa, tamburaške tradicijske melodije, tradicijske instrumente Bunjevaca (gajde, frula) i tradicijske vještine – izrada predmeta od slame. Prijavljeni polaznici se opredjeljuju za jedno od ova četiri područja. Polaznicima plesnog seminara prezentirat će se izvorni način izvedbe bunjevačkih plesova, vrste bunjevačke nošnje, pjesme Bunjevaca iz Tavankuta i okolnih mjesta, dječje igre. Na seminaru tamburaške glazbe obrađivat će se glazbena pratnja bunjevačkih pjesama i plesova, a teme predavanja su tambura kao narodni instrument Bunjevaca, tehnika sviranja na tamburi, tamburaški orkestar, dirigiranje i rad s orkestrom, tamburaška literatura s akcentom na bunjevačke zapise, tamburaška partitura i tamburaški instrumentarij. Više informacija o sekcijama, uvjetima, kao i o troškovima, zainteresirani mogu pronaći na Facebook stranici »X. seminar bunjevačkog stvaralaštva«.

Očekivanja nakon Trianona, zahtjev za uvođenje hrvatskog u škole

5. lipnja 1921. – *Neven* izvještava da je mađarska delegacija u Parizu potpisala 4. lipnja mirovni sporazum (u

historiografiji poznat kao Trianonski mir). Izražava svoju radost, ali zaključuje: »Naša radost je za danas samo polovična, dokle god ne budemo vidjeli i Bunjevce bajskog trokuta s nama ujedinjene u Jugoslaviji!«

6. lipnja 1920. – *Neven* izvještava da je rješenjem Ministarstva prosvjete Kraljevine SHS ravnatelj gradske gimnazije u Subotici **Ivan Vojnić Tunić** imenovan povjerenikom za bajsku srednju školu.

7. lipnja 1896. – *Subotičke novine* donose molbu **Ivana Malagurskog**, **Karla Đukića** i njihovih drugova adresiranu na mađarskog ministra prosvjete **Đulu Vlašića** (Wlassics Gyula) u kojoj se traži da se na temelju 58. članka 38. zakonskog članka od 1868., koji jamči poučavanje djece na njihovom materinskom jeziku, uvede hrvatski jezik kao nastavni jezik u bunjevačkim odjelima u Subotici. Učenici u salašarskim školama na Verušiću, Vamteleku, Đurđinu, Tavankutu, Šebešiću i drugim pustarama su isključivo bunjevačka djeca. U III. i IV. krugu bunjevačka djeca čine ogromnu većinu, a u I., II. i V. čine polovicu učenika. U molbi piše između ostalog: »Mi Bunjevci, skromno potpisani, koji govorimo dalmatinski

(srpsko-hrvacki) jezik, te sačinjavamo veću polovicu stanovništva subotičkog, mi koji se ne dasmo niti ćemo se dati nadmašiti ma od koga u domoljublju i usluzi otačbine naše: mi – bar nadamo se – ne možemo biti rišeni prava, što je zajamčeno svakom narodu ove zemlje.«

8. lipnja 1937. – *Obzor* javlja da je 6. lipnja u Subotici održan veliki zbor pristaša **Vladka Mačeka**. Glavni govornik na zboru je bio **Sándor Pummer** iz Novog Sada, koji je na mađarskom jeziku prikazao trenutačnu političku situaciju i ideje HSS-a. Poslije njega su, također na mađarskom, govorili **Lukács Horváth** i **Petar Bogić**. Na koncu je govorio narodni zastupnik **Josip Vuković Đido**.

9. lipnja 1906. – *Frušskogorac* piše da je na Duhove u Kamenici na livadi gdje leži vodenica dr. **Mirkovića** mjesna Hrvatska čitaonica održala svoj prvi izlet: »Zasluga za sve ovo ide g. predsjednika **L. Kosku** g. tajnika, učitelja **Cuvaja** i cijeli odbor, koji nije žalio truda, da im ovo pravo narodno slavlje što ljepše uspije. Bilo je vrlo lijepo posjećeno.«

9. lipnja 1906. – *Frušskogorac* piše da se petrovaradinsko Hrvatsko pjevačko društvo *Neven* vratilo iz Zemuna s proslave desetogodišnjice Hrvatskog pjevačkog društva *Odjek* u Zemunu.

9. lipnja 1906. – *Frušskogorac* piše da HPD *Neven* priređuje u Petrovaradinu u gostioni *K bijelom volu* 10. lipnja koncert s plesom.

10. lipnja 1883. – *Bácskai Ellenőr* piše da su Dalmati (Hrvati) glede vjere isti s Mađarima i da su se borili u Mađarskoj revoluciji 1848. – 1849. ne protiv mađarske domovine nego za nju u bitkama kod Srbobrana i Kaponje.

11. lipnja 1939. – *Hrvatski dnevnik* piše da se u Subotici priprema proslava dana hrvatskih seljačkih učitelja braće Radića (**Stjepana** i **Pavla**). Dana 11. lipnja narodni zastupnik **Josip Vuković Đido** otići će u Tavankut, gdje će prisustvovati mjesnim proslavama na trima mjestima, a poslije se vraća u Suboticu, gdje će biti na proslavi u Hrvatskom domu, koju priređuju omladinci Hrvatskog akademskog kruga *Matija Gubec*.

11. lipnja 1940. – *Obzor* javlja da je u Mitrovici održana plenarna sjednica gradskog zastupstva, prva poslije 17. travnja, kada je došlo do sukoba između predstavnika HSS-a i JRZ-a. Na sjednici od 10. lipnja je izgladen sukob HSS-a i JRZ-a koji je nastao na sjednici od 17. travnja.

PROŠLOST I SADAŠNJOST u znanosti i književnosti

Predstavljanje 11. Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (2019.) i Časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* (proljeće-zima 2020.), u nakladi ZKVH-a i NIU *Hrvatska riječ*, upriličeno je u petak, 4. lipnja, u dvorištu Zavoda. O važnosti ovih publikacija i radovima objavljenim u njima govorili su urednici, članovi uredništva i neki od autora.

O Godišnjaku

Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH-a periodična je publikacija u kojoj se objavljuju znanstvene i stručne radnje koje za glavnu temu imaju neki aspekt društvenog života vojvođanskih Hrvata, nekad i sad, i kao takva prva je u povijesti časopisne produkcije Hrvata u Vojvodini. Prvi broj tiskan je prve godine rada Zavoda, 2009., i ima godišnju dinamiku izlaženja sve do danas, kada je izašao 11. po redu. Ovom ga je prigodom predstavio njegov glavni i odgovorni urednik, ravnatelj ZKVH-a, **Tomislav Žigmanov**.

»U proteklih 11 godina objavili smo više od 4.300 stranica sadržaja u ovom Godišnjaku, a u posljednjem broju, na više od 400 stranica, u 11 radnji, autori su dali svoje važne prinosе u tumačenjima, opisima i faktografskim prikazima onoga što je dio i popudbinskih i u današnjem vremenu sastavnica našega života. U svakom broju nastojimo predstaviti sve knjige, neki puta voditi i kritičke prosudbe o znanstvenim i publicističkim monografskim publikacijama o Hrvatima iz Vojvodine koje su objavljene u godini prije objave Godišnjaka. Kada pogledamo cjelinu onoga što je do sada objavljeno, a onda i o ovom 11. broju, hodimo k onom cilju koji u kulturnim praksama manjinskih zajednica danas kao već ostvaren cilj postoji, a to je da se znanstveno utemeljeno referira na ono što je bilo i ono što jeste u ovdašnjoj hrvatskoj zajednici. U ovom, kao i u ranijim brojevima, ne samo da donosimo povijesne novume, već donosimo i građu iz koje se ono što do sada nije bilo objavljeno može cjelovito pratiti, što su pojedini autori ranije pisali o našim velikanima, osobama, procesima, događajima koje smo danas baštinili, a o kojima do sada nismo znali previše«, istaknuo je Žigmanov.

O nekim od osnovnih karakteristika tekstova koji su objavljeni u prvom poglavlju, u dijelu koji se tiče povijesnih znanosti, autora **Darka Polića**, **Robertu Skenderovića** i **Maria Bare**, govorio je jedan od najprisutnijih autora radova koji se objavljuju u ovoj publikaciji, povjesničar umjetnosti **Vladimir Nimčević**.

»Polić, koji dolazi iz Novog Sada, a po struci je prostorni planer u Zavodu za urbanizam, u svom je radu tematizirao tzv. hrvatsko selo koje se spominje 1716. godine i koje se nalazilo na priobalnom dijelu Novog Sada. Kroz slike, karte i popise pučanstva on u svom radu svjedoči da je najstariji sloj Hrvata na sjeveru Bačke geografski bio rasprostranjeniji nego danas, odnosno nije samo sjever Bačke bio područje njihovog nastanjivanja već i njeni južni dijelovi. Osnovna karakteristika ovog pučanstva je katolička vjera i ikavica kao govor. Robert Skenderović dolazi iz Zagreba, iz Hrvatskog instituta za povijest – Podružnice za povijest Slavonija-Baranja-Srijem. On je tematizirao *Bunjevačko-šokačke novine* (najstarije hrvatske novine), kojih nema u Subotici, za razliku od Zagreba, gdje je bilo mnogo više suradnika ovih novina, te pretplatnika. Mario Bara, s Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu (rodod iz okolice Sombora), bavi se poglavito poviješću, odnosno kulturnim i društvenim procesima XX. stoljeća. Prati jedan pokret u punoj njegovoj složenosti kakav je hrvatski kulturni pokret u Vojvodini u to vrijeme, u pitanju su '20. i '30. godine, doista je veliki izazov za pojedinca. Bara je prikazao jedan segment procesa u Hrvata u Vojvodini, a to je Hrvatsko kulturno društvo *Napredak*, koje se u prvo vrijeme vezuje uz Bosnu, Sarajevo, gdje je osnovana prva organizacija, a kasnije se proširilo i u ove naše krajeve. Podružnice je imalo u Zemunu i u ostalim krajevima Srijema, potom u Pančevu, te u Subotici i Somboru, a okupljalo je hrvatsku zanatlijsku momčad«, rekao je Nimčević.

O *Novoj riječi*

Prvi broj Časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* izašao je 2013. godine, a njegovim je pokretanjem, prema riječima stručne suradnice za kulturne projekte i programe ZKVH-a **Katarine Čeliković**, ova ustanova željela otvoriti prostor za mlade književnike, stvaraoce, pisce.

»Željeli smo osnažiti naš književni prostor onim sadržajima koji će govoriti o našem književno-povijesnom naslijeđu, temeljitije tematizirati našu suvremenu književnost i to prikazati preko suvremenog kritičkog 'aparata' odnosno našu književnu produkciju predstaviti na način na koji nije često rađeno. To smo učinili jer smo shvatili da je došlo do određenog 'nereda' u književnom smislu. Produkcija je bila velika, popisi su pokazali da smo godišnje tiskali prosječno 40 naslova, ali smo o njima vrlo malo pisali i vrlo malo znali.

Dakle, nedostajalo je kritičko iščitavanje. Osim književnosti, sadržaj tematizira i druge vrste umjetnosti, kao što su glazba, likovnost, ali smo isto tako u časopisu otvoreni prema sceni u Hrvatskoj kao i prema narodima s kojima živimo u Vojvodini», navela je ona, dodajući kako se u najnovijem broju od 350 stranica nalazi 34 autora.

Glavni i odgovorni urednik *Nove riječi* također je Tomislav Žigmanov, koji je predstavljajući prva dva bloka posvećena lirici, istaknuo da je u kulturnom prostoru hrvatske zajednice u Vojvodini u kojem je još od ranije najrazvijenija književnost, pjesništvo najbogatije, a unutar njega snažnu liniju čini duhovna lirika.

»Ona nije bilo vidljiva kao neka vrsta samostalnog dijela preboga književne scene, sve do 2015. godine kada je svećenik **Lazar Novaković**, u nakladi *Hrvatske riječi* objavio knjigu *Odsjaji ljubavi*, gdje je vrlo snažno doznačio svima da je taj segment hrvatskoga pjesništva s jedne strane bio relativno nepoznat, a s druge, da po kvaliteti može stati 'rame uz rame' s duhovnim pjesništvom u Hrvata uopće. Kada pogledamo suvremenu scenu, ono što danas postoji kod živih autora u ovome bloku, do sada brojem najbogatijem, pojavilo se čak 17 pjesnika i pjesnikinja sa svojim pjesništvom na religiozne teme, koje su unutar pjesničkoga stvaralaštva u hrvatskoj zajednici, moglo bi se reći najprisutnije, vrlo kvalitetne, a o njima pišu autori, od onih najstarijih koji danas imaju 80 godina poput **Ljubice Kolarić-Dumić**, pa do onih najmlađih, sa svojih oko 30 godina, kao što su **Nevena Mlinko** i **Darko Baštovanović**«, rekao je on.

Ističući kako je bogata književna produkcija hrvatske zajednice preraspršena i kako nedostaju slike cjelina, Žigmanov je naglasio da se upravo zbog toga, nakon pet godina od objavljivanja panorame koju je priredio Novaković, odlučilo pokazati aktualnu scenu u kojoj, kako ističe, dominiraju ljudi iz svjetovnih krugova, no, iz ovoga niza 17 autora »vidi se tragičnost, odnosno nepravilnost unutar naše književne scene«.

»Između '60-ih godina tijekom kojih je rođeno sedam-osam pjesnika pa do '80-ih nema nikog, a nakon njih ponovno ima deset godina praznine. Također, pjesnika hrvatske književnosti rođenih prije '60-ih je premali broj. Reprodukcijska, regeneracijska književnih stvaralaca unutar hrvatske zajednice nema kontinuitet i zbog toga je važno raditi na tome da redosljed u godištim nema praznina. Na taj način bismo svjedočili da ipak imamo svjesne napore iz svake generacije uzeti barem jedno ili dva imena kojima bismo dali

prostor u književnosti.«

O sadržaju rubrika *Kritička iščitavanja hrvatske književnosti u Vojvodini, Obrade i interpretacije umjetničkih praksi* te bloku *Kulturna baština Hrvata u Banatu* govorio je suradnik Časopisa i urednik rubrike kultura u tjedniku *Hrvatska riječ* **Davor Bašić Palković**.

»Suvišno je govoriti koliko su kritička iščitavanja neke, pa tako i hrvatske književnosti u Vojvodini, ili obrade i interpretacije umjetničkih praksi važne. Navedene rubrike donose veliki broj tekstova na različite teme, recimo od priče o petrovaradinskom listu za zabavu, pouku i gospodarstvo *Fruškogorac* i osobama koje su ga stvarale, sonetu u recentnom pjesništvu Hrvata u Vojvodini, kazalištu kao dijelu multikulturalnog mozaika Subotice, a tragom tekstova **Josipa Buljovčića** i **Milovana Mikovića**, preko napisa o knjigama iz suvremenosti i prošlosti, do recimo teme o mađarizaciji starčevačkih Hrvata ili životu i djelu kulturnog djelatnika **Matije Evetovića**«, kazao je on.

Po njegovim riječima, dojam nakon čitanja *Nove riječi* jest bogata povijest i baština u Bačkoj, Srijemu, ali i u Banatu, mozaik koji se polako otkriva i posložuje pred nama.

»Također, Časopis odgaja jednu skupinu novih autora mlađe generacije, koji se bave samim književnim i umjetničkim stvaralaštvom, ali i društvenim kontekstom u kojima su neka djela nastajala. U tom smislu, dalo bi se zaključiti kako uredništvo i suradnici Časopisa uspijevaju s realtivno malim resursima dati solidne rezultate kada su u pitanju teme i fenomeni kojima se ovakva vrsta periodike bavi«, kazao je Bašić Palković.

Poglavlje koje se bavi čitanjem naše suvremene književne produkcije predstavila je Katarina Čeliković, navodeći kako se u ovom broju nalaze kritički tekstovi o 16 knjiga i ističući važnost ovog poglavlja:

»Naučili smo kako se knjiga pravi, kako se prema njoj odnositi, ali ako to ne zapišemo, ako se to ne čita posebnim okom, onda njihov godišnji popis ostaje samo popis i ne znamo jesmo li tom djelu pristupili zaista ozbiljno i je li ono relevantno u znanosti, u literaturi književnosti, beletristici ili možda umjetnosti. Stoga časopis *Nova riječ* u ovom poglavlju odgaja kadar kritičkog promatranja književnosti«.

Tijekom predstavljanja Godišnjaka i *Nove riječi* svoju su literiku pročitali Darko Baštovanović, Nevena Mlinko, Tomislav Žigmanov i Katarina Čeliković.

I. Petrekanić Sič

Knjiga i izložba o Petrovaradinu

Oživljeni duh gradića

U Petrovaradinu, u autentičnom prostoru na otvorenom u Gradiću, u Ulici Lisinskoga, 4. lipnja predstavljena je, pred gotovo stotinu čitatelja, *Knjiga o Petrovaradinu*. Za razliku od dosadašnjih povijesnih osvrtâ, ova knjiga je očito uspješni kolaž petrovaradinske prošlosti, uglavnom one kojoj je rano XVII. stoljeće i moderna vojna uporaba Tvrđave začetak, sastavljen od mnoštva fotografija i priča koje ih povezuju.

Natali Beljanski-Popović iz Umjetničke asocijacije *Inbox*, koja je jedan od nakladnika, predstavila je projekt »Priče iza gradova«, u okviru kojega je nastala knjiga, njegov kontekst i sudionike.

»Ova knjiga i ovaj projekt bave se pričama do kojih nije lako doći, pričama iza kulisa jednoga grada. Bavili smo se pričama o Petrovaradinu, ali s obzirom na to da će Novi Sad iduće godine biti Europska prijestolnica kulture, uvezali smo još dva grada koji su ovih godina također nosili tu titulu, Rijeku i Temišvar. Vrijeme u kojem se gradovi pripremaju za titulu je moment kada se oni bave svojim narativima i prilika da se dorade ili promijene narativi jednoga grada. I danas ova su tri grada u periodu tranzicije i nisu uspjeli izgraditi nove narative koji bi ih distancirali od nedavne teške prošlosti ili negativnih stereotipa. Zato

nam je bilo važno da to bude europski projekt«, kazala je ona.

Prostor, pojave, ljudi

Urednik knjige, povjesničar umjetnosti **Vladimir Mitrović**, poznavatelj arhitekture Petrovaradina, predstavio je tri poglavlja ove knjige: Prostor, Pojave i Ljudi.

»Prostor Gradića se preko 300 godina suštinski nije mijenjao, o tome je pisano i moja ideja je bila da ga što je moguće jednostavnije ispričam. Više od 150 godina traju izučavanja, pisanja o pojavama koje su vezane za Petrovaradin. Gradić ima svoju militarnu priču koja je dosta zatvorena, no ima i intimnu obiteljsku priču, tako da nam je bilo zanimljivije na taj način pristupiti mapiranju pojava i ljudi.«

Knjiga obiluje reminiscencijama na poznate i manje poznate prostorne značajke, fenomenologiju i ljudske priče iz Petrovaradina, od kojih su mnoge vezane za život i ozračje, te za osobe iz korpusa petrovaradinskih Hrvata, njihove vjere i kulture. Dva ključna sakralna objekta: crkva i samostan sv. Jurja, koji je pripadao isusovcima, i crkva sv. Franje i samostan koji su držali franjevci (do pretvaranja u

vojnu bolnicu), danas čine okosnicu Gradića, stvaranog i građenog u kontinuitetu od 200 godina: od sredine XVIII. stoljeća do 1940. godine. Tada je, po tumačenju povjesničara **Darijuša Samiia**, došlo do prekida niti života kakav su generacije stanovnika ovdje živjele.

»Danas nam djeluju fantastično priče o tome što je sve postojalo u ovim ulicama. Primjerice, fotografski obrt je početkom XX. stoljeća bio vrlo zastupljen, a u ulicama Gradića postojalo je do 20 fotografskih ateljea. Sve velike i značajne fotografske obitelji koje su imale svoje obrte u Novom Sadu započinjale su ih i ovdje, primjerice ona **Josipa Singera**, koji je ovdje došao 1908.«, kazao je on.

Tu je i priča o kući bana **Jelačića**, o starokatolicima u Petrovaradinu, o svetim slikama, o tjedniku na hrvatskom *Fruškogorac*, vinogradarima, *mačkarama*, dječjim predstavama...

Sadašnje, sve brojnije posjetitelje umivenoga, donedavno potpuno zapuštenoga, a sada konačno uljuđenoga Gradića fasciniraju građanske kuće. Vladimr Mitrović je opisao njihovu heterogenost.

»Ako vidite plitke fasadne urese i strma krovšta bez stropnih otvora, to je znak da potječu iz XVIII. stoljeća, a ako su na kući krupniji uresi, plići krovovi i otvori na stropu, to su kuće iz XIX. stoljeća. Ovdje nije bilo rušenja tijekom više od dva stoljeća, te je urbanistička katastrofa bila destrukcija kapije sv. Ivana Nepomuka (Dunavske) prije nešto više od sto godina«, kazao je on.

Što je obnovljeno, a što će tek biti?

Na najzanimljivija pitanja odgovarao je ravnatelj Zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada **Si-niša Jokić**, koji je zadužen ne samo za obnovu Gradića nego i za brigu o zaštićenim objektima u Starom Majuru koji su nedavno izazvali pozornost i ogorčenje javnosti zabrinute za kulturnu baštinu. Govoreći o Špilerovoj kući, nastaloj nakon doseljavanja redovnika isusovaca u Petrovaradin koncem XVI. stoljeća, podsjetio je na njenu tadašnju namjenu.

»Isusovci su bili redovnici koji su intenzivno radili s djetom i mladeži. Oni su tijekom XVII. i XVIII. stoljeća izgra-

dili mrežu škola u zapadnoj Europi. Pretpostavka je da je ta kuća za odmor nastala zahvaljujući njima, vjerojatno početkom XVIII. stoljeća i da su od prvobitnog ljetnikovca u sklopu Majura napravili srednju školu. U njoj su isusovci radili i na razvijanju kazališne umjetnosti, te općenito širenju kulture kojom su vezivali omladinu iz viših slojeva društva za Crkvu. Za sadašnje odlično stanje kuće to je bila odlična namjena. Nakon obnove njoj se mora odrediti suvremena namjena, bez obzira na to što je sada u osobnom vlasništvu«, kazao je Jokić.

On je, odgovarajući na pitanja o nastavku obnove preostalih zgrada u Gradiću, a većina neobnovljenih su vojni objekti, jasno rekao da se obnavljaju sve zgrade bez obzira na vlasništvo.

»Slijedi obnova zgrade Vojnog arsenala. Namjena obnovljenih objekata predmet je razgovora predstavnika Grada i Ministarstva obrane, koji nisu laki, ali nastojimo da one dobiju civilni karakter. Povrh svega, po pravilima konzervacijske struke želimo da asfalt sklonimo s ulica u Gradiću i da ga zamijenimo prirodnim materijalom, što smo u Ulici Lisinskoga već učinili. Dugoročni cilj je promaći nove prometne smjerove i odstraniti promet vozilima kroz Gradić«, rekao je Jokić.

Na događaju su o svojim impresijama govorili i ostali članovi istraživačkog tima koji je radio na knjizi: **Nenad Šeguljev**, istraživač Petrovaradinske tvrđave, **Ilija Galonja**, sociolog, **Bratoljub Brkljača**, umirovljeni načelnik Vojne bolnice, te nekadašnji nogometaši Petrovaradina, koji tradicionalno nose boje splitskog *Hajduka*, **Borivoje Čikić** i **Bata Butorac**.

Objavu *Knjige o Petrovaradinu* pomogla je Europska komisija putem programa »Kreativna Europa«, Ministarstvo kulture i Grad Novi Sad.

Marko Tucakov

Izložba

Dan ranije, 3. lipnja, u Petrovaradinu, u prostoru u Beogradskoj 11, u kojem se nalazi sjedište *UA Inbox*, u Spomen-domu bana Jelačića i u starom stanu iznad poznate slastičarne *Tarte*, predstavljena je multimedijalna izložba *Priče iz gradova*, izrađena također u okviru ovoga projekta.

Obnavljaju se križevi u Petrovaradinu i Novom Sadu

U Petrovaradinu i Novom Sadu traje obnova križeva koji su dio sakralne baštine Hrvata i katolika, za što su se zalagali i prijedlog dali članovi Radne skupine Grada i HNV-a koje je imenovalo Hrvatsko nacionalno vijeće. Restauracija je započela nedugo nakon samoga prijedloga. Radovi se provode na zavjetnom križu koji se nalazi u Ulici Patrijarha Rajačića, u središtu Staroga Majura u Petrovaradinu (Pilerkin križ), te na trima križevima na katoličkom groblju u Novom Sadu.

Pilerkin križ

Radovi u Petrovaradinu odvijaju se na zahtjev Mjesne zajednice, koja je investitor, i imaju konzervacijski karakter, budući da je postament križa i sam križ bio znatno oštećen, napukao i vrlo nestabilan, te sklon rušenju. Obuhvaćaju demontiranje svih sastavnih elemenata križa, uzimanje otisaka dekoracija i natpisa, skidanje titulusa i korpusa, te rozele u gornjem dijelu postamenta, konsolidiranje i stabilizaciju cijeloga sklopa, uklanjanje nečistoća, li-

šaja, mahovine, obijanje oštećenoga umjetnoga kamena, obnovu natpisa koji se nalazi na licu postamenta, te ograde oko križa. Ti su radovi započeli u svibnju.

Prvi podatak o postojanju križa na ovoj lokaciji je iz 1750. godine. Današnji je križ podignut 1926., umjesto staroga drvenoga iz 1816. godine. Vjernici su molitve kod njega namjenjivali zaštiti od vremenskih nepogoda i drugih zala. Na postamentu se nalazi vrlo slabo vidljiv natpis: »Gospodinu Isusu Kristu na čast a svima na spas križ ovaj podiže Katarina Piller rođ. Jakobac 1916.-1926. god.« (original). Nalazi se u sklopu evidentirane prostorne cjeline pod pret-hodnom zaštitom »Stari Majur«, kao i u granicama zaštitene okolice kulturnog dobra velikog značaja »Gornja i Donja Petrovaradinska tvrđava s podgrađem«, koja je u postupku utvrđivanja.

Križevi na groblju

Radovi obnove završeni su na trima križevima koji se nalaze na Katoličkom groblju u Novom Sadu, blizu ulaza u kapelu sv. Elizabete Ugarske. Plato ispred kapele prilično je zapušten, a križevi su bili oštećeni, nakrivljeni, prljavi, kao i cigle okolo

Završen križ za župnu crkvu u Kukujevcima

Zahvaljujući donatorima križ je 2. lipnja postavljen na kupolu, s kojom će 11. lipnja biti podignut na toranj crkve Presvetoga Trojstva u Kukujevcima.

Braća **Ivica i Milan Cindrić**, rodом iz Kukujevaca, koji danas žive i rade u Hrvatskoj, donirali su sredstava za izradu križa, koji će biti postavljen na rekonstruirani toranj crkve u Kukujevcima. Križ je izradila SZR Enter bravarija **Đierčan** iz Šida.

»Križ je rađen od inoksa – rostfraja, debljine 2 mm, a jabuka je rađena također od rostfraja, ali debljine 0,60 mm. Podkonstrukcija je čelična i zavarena je na noseću ploču. Križ je dugačak 5 metara, raspona 2,2

m, a podkonstrukcija je dugačka 4,5 m. Sve je zatvoreno hermetički, tako da ni podkonstrukcija ne može korodirati. Jabuka, koja je promjera 1 m, navučena je na donji dio križa. Križ će biti učvršćen na noseću konstrukciju na kupoli.

Visina tornja s križem bit će ukupno 51 m«, kaže **Stanislav Đierčan**.

Za njega je izrada ovoga križa bila posebno zadovoljstvo, ali i izazov. Iako je od 1985. godine, od kada ima radionicu, radio križeve za više crkava u Srijemu, ni jedan nije bio toliko velik, niti je postavljan na tako veliku visinu.

Jabuka u podnožju križa je pozlaćena, a sredstva za njezinu pozlatu darovala je **Eva Pavičić**, najstarija župljanka u Kukujevcima. Površina jabuke koja je pozlaćena iznosi 3,2 m². Pozlatu listićima od 24-karatnog zlata radio je **Miloš Radaković** iz Vternika. Ovi radovi su završeni 6. prosinca 2020. godine i od tada, pa do 28. svibnja ove godine, križ je stajao u župnoj crkvi u Šidu. Toga je dana vraćen u radionicu kako

njih. Kristov korpus i figure dvaju razbojnika su bile znatno oštećene, te su pojedini dijelovi nedostajali. Postamenti su od paljenja svijeća bili crni i iskrivljeni. Cijelo groblje je nepokretno kulturno dobro od velikog značaja, a sami kameni križevi imaju zanimljivu povijest. Ovdje su, skupa s postajama križnoga puta, izmješteni 1930. godine, zbog urbanističkih razloga, s prvobitne lokacije na kojoj se nalazila velika gradska kalvarija, na križanju današnjih ulica Hajduk Veljkove i Futoške. Iako javne pobožnosti križnoga puta na ovoj novoj lokaciji nema već više desetljeća, križevi su izbjegli uništavanje »iz urbanističkih razloga«, što je zadesilo neke druge sakralne objekte koji su pripadali katolicima u Novom Sadu. Radovi su podrazumijevali čišćenje, obnovu oštećenih dijelova križeva, restauraciju nedostajućih elemenata, uklanjanja nečistoće, skidanje ljuštećeg sloja i ponovno niveliranje spomenika, te su protekloga tjedna završeni.

Obnova sakralne baštine odvija se uz uvjete i nadzor Zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada.

M. Tucakov

bi se na njega ugradio gromobran.

Župni upravitelj vlč. **Nikica Bošnjaković** je najavio kako je blagoslov križa planiran za danas, 11. lipnja, u 16 sati. Obred blagoslova predvodit će srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**, a bit će nazočan i pomoćni biskup Đakovačko-osječke nadbiskupije mons. **Ivan Čurić**, te svećenici Srijemske biskupije, kao i vjernici iz župa i filijala šidske općine. Ukoliko vremenske prilike budu dopuštale, nakon blagoslova, kupola s križem bit će podignuta na toranj župne crkve velikom kamion dizalicom poduzeća **Beokran DOO**. Vlč. Bošnjaković dodaje da je vlasnik poduzeća **Goran Karanović** svoju dizalicu za ovu akciju ustupio bez naknade.

Ana Hodak

Foto: župni ured

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Sijač samo sije

I sus je, da približi ljudima kraljevstvo Božje, koristio prispodobu. Slikama iz svakodnevnog života pokušavao im je otkriti narav toga kraljevstva, te im pojasniti kakav stav oni trebaju spram njega zauzeti. Iako su mnoge slike kojima se Isus koristio za nas danas teže razumljive, jer se uvelike promijenio stil života, ipak njihove pouke su još uvijek aktualne.

Sijanje Božje riječi

U evanđelju jedanaeste nedjelje kroz godinu, evanđelist Marko spominje dvije kratke prispodobu, o sjemenu koje raste samo od sebe i o goruščinu zrnju koje, iako sitno, naraste veće od sveg povrća (usp. Mk 4,26-34). Ovim prispodobama Isus želi ohrabriti svoje slušatelje, jer je znao sve teškoće koje ih snalaze kao malobrojne njegove sljedbenike. Evanđelist Marko ih zapisuje, jer i četrdesetak godina od kada ih je Isus izrekao, situacija se nije bitno promijenila. I tada su kršćani bili tek neznatna zajednica u poganskom Rimskom Carstvu. Iz ljudske perspektive nisu imali baš mnogo razloga za optimizam. No, Isus podsjeća da sjeme raste, bez obzira što radi onaj tko ga je posijao; dakle sijačev posao nije jedini važan. Ima netko nevidljiv tko se brine o tome što će biti kada sijač posije. Taj netko je Svemogući Bog u čijoj je moći dati da nešto naraste ili ne, čija moć nadilazi ljudske sposobnosti i o kojoj ovisi cijeli ovaj svijet. I kao što daje da nikne ono što ratar posije, tako je dao da posijana riječ donese plod.

Isus svojim načinom života stoji iza ove prispodobu. On je strpljiv u svome djelovanju, ali i ima veliko pouzdanje u Oca. Iako je pred njim čitav svijet u kojem treba zasijati Božju riječ, on ne pravi planove nego se obraća ljudima koje susreće. On nije opterećen imperativima uspjeha,

nego navještaj prekida da bi molio i prepušta Ocu da da plod njegovom radu. Nakon što je posijao riječ, zna da će ona niknuti i u svoje vrijeme donijeti plod.

Potrebna je strpljivost

Mi smo često nestrpljivi i pouzdajemo se više u vlastite snage nego u Božju svemoć. Kada se stavimo u službu riječi Božje, želimo odmah vidjeti plodove, a zaboravljamo da je posijanom sjemenu potrebno vrijeme da naraste i donese plod. Naše nas nestrpljenje često baca u očaj i malodušnost, umjesto da, poput Isusa, vrijeme čekanja provedemo u molitvi i stavljanju svega u Božje ruke. I onako je na nama samo da sijemo, da naviještamo, a Bog će učiniti sve ostalo. Biti navještatelj evanđelja nije jednostavno, osobito kada nam se čini da naše svjedočenje nije našlo plodno tlo. Ipak, ne smijemo posustajati, jer će ploda biti, makar ga mi i ne vidjeli. Bog samo čeka pravo vrijeme, a ponekada je to vrijeme za naše pojmove dugačko, te nas naše nestrpljenje obeshrabruje.

Isto je tako i kada molimo. I molitvu možemo smatrati sjemenom. Važno je Bogu povjeriti svoje brige i nevolje, staviti sve u njegove ruke. A poslije toga možemo samo čekati, jer u našem životu sve ovisi o njemu, naše su snage ograničene i na malo toga možemo utjecati. Zato samo treba moliti i strpljivo čekati, Bog će djelovati kada za to dođe vrijeme. A plod naše molitve, ako i ne bude kakav smo očekivali, bit će onakav kakav je za nas najbolji, jer Svemogući naš život drži u svojoj ruci i zna što nam je i kada potrebno. Stoga s čvrstom vjerom i pouzdanjem ustrajno naviještajmo i molimo, a plodovi ni molitve ni navještaja neće izostati, Bog će ih dati u pravo vrijeme.

POLITEHNIČKA ŠKOLA SUBOTICA

Tehničar tiska

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
23 + 7 (dualno)

Posebni zdravstveni uvjeti

Normalan vid na blizinu, daljinu i koloni vid, normalna funkcija gornjih i donjih ekstremiteta i kičmenog stupa.

Predmeti

Osnove grafičke tehnike, grafičko oblikovanje i pismo, tehnologija grafičkog materijala, ekonomika i organizacija proizvodnje, osnove elektrotehnike i elektronike, tehnologija obrazovnog profila i praktična nastava.

Važno za rad

Za obavljanje ovog posla potrebna je preciznost, urednost, strpljenje i kreativnost jer se, uz tisak, vodi računa o doziranju boja koje se nanose po preciznim pravilima.

Uvjeti rada:

U radu se koristi računalo. Radi se u zatvorenoj prostoriji. Sitotiskar u radu je izložen kemijskim parama te treba voditi računa o mjerama zaštite na radu.

Nakon završetka srednje škole stječe se zvanje tehničara tiska.

Mogućnost nastavka školovanja

Učenici po završetku srednje škole imaju veliki broj mogućnosti, počevši od pronalaženja posla u tiskarama, pa do nastavka školovanja na višim i visokim stručnim školama ili fakultetima.

O obrazovnom profilu

Sam naziv objašnjava kako se radi o nanošenju boje kroz finu mrežu koja je zategnuta na odgovarajući drveni ili metalni okvir nalik situ. Kroz otvore na mrežici boja se pomoću gumenog valjka potiskuje na podlogu koja se tiska. To može biti bilo kakva podloga (papir, plastika, tekstil, metal, drvo, staklo, keramika). Također, mogu biti i različite forme i dimenzije (majice, olovke, bedževi, upaljači, boce, šalice, čaše, tegle, burad...). Na ovom smjeru, učenici će naučiti pripremljen materijal otiskati u različitim tehnikama tiska i na različitim vrstama i tipovima strojeva za tiskanje, jer je upravo tome posvećen veći dio praktične nastave. Tiskanje se vrši na papiru, kartonu, plastici, a tehnika tiska određuje se prema vrsti originala, naklade, podloge za tisak i želji naručitelja.

Učenici se najprije upoznaju s radom u tehnici otsetnog tiska, ali i s mnogim drugim tehnikama – dubokim tiskom, propusnim tiskom, digitalnim i tzv. fleksotiskom. Svaka od njih iziskuje i upoznavanje učenika s radom specijalnih strojeva.

Mogućnost uposlenja

U tiskarama ili malim privatnim obrtima za tiskanje, knjižarama i kopirnicama.

SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA

Medicinska sestra

Zdravstveni

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja

Posebni zdravstveni uvjeti

Normalan vid na blizinu, daljinu i koloni vid, normalna funkcija gornjih i donjih ekstremiteta i kičmenog stupa, normalna funkcija kardiovaskularnog sustava i jetre, odsustvo alergijskih reakcija.

Važno za rad

Za uspjeh u ovom poslu veoma je značajno odsustvo gadljivosti i preosjetljivosti na krv i tjelesne izlučevine, a za zadovoljstvo pacijenata iskreno suosjećanje s njihovim tegobama, ljubaznost i želja za pomaganjem.

Uvjeti rada

Posao se obavlja, uglavnom, u zatvorenoj prostoriji, uz primjenu osnovnih medicinskih instrumenata.

Nakon završetka srednje škole stječe se zvanje medicinske sestre – tehničara.

Mogućnost nastavka školovanja

na višim i visokim strukovnim studijima ili na fakultetima u Republici Srbiji, Republici Hrvatskoj i inozemstvu. Visoke strukovne škole i akademski studiji iz područja zdravstvene njege, medicinski fakultet, stomatološki fakultet, fakultet tjelesne kulture, farmaceutski fakultet, skoro svi fakulteti prirodnog i društvenog usmjerenja kao i fakulteti umjetnosti.

**MEDICINSKA ŠKOLA
SUBOTICA**
estra - tehničar
vstvo i socijalna zaštita

ja srednjeg
4 godine
broj učenika
30

Tipični poslovi

Njeguje bolesnike prema savjetu liječnika. Primjenjuje propisanu terapiju, priprema pacijenta za dijagnostičke i terapijske tretmane, uzima i šalje biološki materijal na laboratorijske analize. Promatra, mjeri i prati vitalne funkcije (temperatura, bilo, tlak) pacijenta. Održava higijenu bolesnika. Održava kontakte između pacijenta i rodbine. Profesionalni rad u pružanju pomoći, njega i zbrinjavanje pacijenata, njegovanje pacijenta, mjerenje i evidentiranje vitalnih funkcija i drugih pokazatelja zdravlja, davanje propisane terapije, pripremanje pacijenta za medicinski tretman i preventivski i edukacijski rad.

Predmeti

Stručni predmeti su: anatomija i fiziologija, prva pomoć, latinski jezik, zdravstvena njega, patologija, mikrobiologija s epidemiologijom, higijena i zdravstveni odgoj, farmakologija, zdravstvena psihologija, medicinska biokemija, medicinska etika, infektologija, ginekologija i akušerstvo, interna medicina, kirurgija, neurologija, pedijatrija, psihijatrija, poduzetništvo.

Mogućnost uposlenja:

nakon završene srednje škole, može se odmah početi s radom u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi (dom zdravlja, bolnica, klinika, služba hitne medicinske pomoći) ili izvan zdravstva u domovima za stare i bolesne osobe, ustanovama za zbrinjavanje bolesne djece...

**GIMNAZIJA „SVETOZAR MARKOVIĆ“
SUBOTICA**
opći smjer

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
30

**Kome je namijenjen
opći smjer?**

Gimnazija općeg tipa spona je između prirodno-matematičkog i društveno-jezičnog smjera. Predmeti koji se ovdje uče predstavljaju uravnotežen izbor kako prirodnih tako i društvenih znanosti. Učenici sve četiri godine uče matematiku, maternji jezik, strane jezike, fiziku, povijest, kemiju, biologiju. Pogoduje onim učenicima koji su podjednako dobri i u prirodnim i društvenim znanostima. Ovaj profil nudi visoku razinu opće kulture i znanja iz svih predmeta.

**Nakon završene gimnazije i položene državne mature
potrebno je nastaviti školovanje.**

**Mogućnost nastavka školovanja
na višim i visokim strukovnim
školama i fakultetima**

Svi učenici koji uspješno završe gimnaziju imaju mogućnost upisati fakultete društveno-humanističkih, medicinskih, prirodno-matematičkih ili tehničko-tehnoloških znanosti u našoj zemlji i u inozemstvu.

**HRVATSKO
NACIONALNO VIJEĆE
U REPUBLICI SRBIJI**

**OBRAZUI SE NA
HRVATSKOME
JEZIKU!**

Prvo gostovanje predstave KTK-a *Avaške godine*

Dar Društva članovima i Somborcima

Nakon što je predstava Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice *Avaške godine* četiri puta izvedena u spomenutom centru (u studenom 2020. – dvije izvedbe, te u siječnju i svibnju 2021.), ova se glumačka ekipa poetskim prikazom rađenim po poemu **Milovana Mikovića**, a koji je dramski priredila **Nevena Mlinko**, prvi puta predstavila izvan Subotice, i to u Somboru, u nedjelju, 6. lipnja. Predstava je odigrana u Hrvatskom domu, a domaćin je bilo HKUD *Vladimir Nazor*.

Zadovoljni i domaćini i gosti

Predstava *Avaške godine* dar je HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora svojim članovima i građanima kao prvi od brojnih događaja u godini u kojoj će biti obilježena 85. obljetnica Društva. Njegovi članovi, koji su činili brojnu publiku, bili su, prema riječima predsjednika **Mate Matarića**, željni ovakvog susreta s kvalitetnim kazališnim komadom.

»Može se reći da je ovo uvod, odnosno na velika vrata smo ovim događajem ušli u godinu o kojoj ćemo proslaviti našu obljetnicu. Jako sam zadovoljan što su nam došli iz HKC-a *Bunjevačko kolo* s kojim imamo odličnu suradnju, a koja će vjerujem biti i bolja zahvaljujući nekim novim klinicima koji će se pojaviti i na sceni i u publici«, istaknuo je Matarić navodeći i svoje dojmove o predstavi:

»Predstava je jako dobra. U cjelini je oštra, ima jake poruke i tko je čitao među redovima mogao je shvatiti o čemu Miković govori. Ježio sam se kod pojedinih scena i govora, jer je to tolika istina da samo oni koji nisu preživjeli te periode i nisu slušali od starijih kako je to bilo, nisu mogli shvatiti suštinu katona, odlaska, otimanja zemlje, rasturanja obitelji itd.«.

Svoje zadovoljstvo da se ova predstava izvede pred publikom izvan Subotice izrazila je njezina redateljica **Nevena Mlinko**.

»Radosna sam što se somborska publika odazvala u tako velikom broju i što su tako dobro prihvatili našu predstavu što se osjetilo i po ozračju u sali, a i pljesak na kraju naše izvedbe je pokazao da je do njih doprla i emocija, a i riječi koje su ovom prilikom izgovorene«, ističe ona, izražavajući nadu da će se naći način za gostovanje s *Avaškim godinama* u još nekim mjestima, odnosno da će predstava i dalje živjeti unatoč velikim izazovima.

»Pred svim amaterskim dramskim skupinama su veliki izazovi, jer se u njima okupljaju entuzijasti, ljudi koji pored svoje ljubavi prema glumi kao hobi imaju svoja redovna uposlenja i obveze. Počeli smo s nekim novim dramskim komadom i imamo velike izazove što se tiče i glumaca, proba, mogućnosti naših susretanja.«

Bliži se kraj sezone, koja će, prema najavi **Nevene Mlinko**, biti završena književnom večeri u ovom mjesecu, na kojoj će biti predstavljeno književno stvaralaštvo člana KTK-a **Darka Baštovanovića**.

Dojmovi publike

Na kraju predstave pitali smo neke od gledatelja kako su je doživjeli i koliko su im poznati, odnosno bliski bunjevački govor i život bunjevačkih Hrvata.

Biljana Đurović: »Ja sam Šokica, rodom iz Berega, pa tako kao da je i bunjevački moj materinji govor. Jedino nisam znala za izraz – avaški.«

Pajo Vidaković: »Dosta toga sam shvatio, neke *riči* koje sam čuo od mojih starih već sam zaboravio, a sad sam ih se podsjetio. Predstava je puna simbolike, treba se dosta udubiti u nju, nije baš laka.«

Vič. Luka Poljak: »Kao nekom tko nije iz ovih krajeva, nisu toliko poznate mnoge *riči*, iako sam dosta toga već naučio. Ali moram istaknuti fantastičnu filozofsku podlogu iza cijele predstave koja nosi jednu toliko duboku poruku koja nadilazi nekakva naša, hajmo reći uska promatranja o životu. I još na ovakav način izvedeno i ovako interpretirano, mislim da iz ove dvorane nitko ne može izaći bez jakih dojmova. Na koncu, to je i zasluga glumaca koji su bili više nego fantastični.«

Božidarka Savović: »Moram reći da sam oduševljena, budući da je u pitanju mlađa generacija amatera i drago mi je što su to Subotičani. Kao što vidite, ovdje je bilo i Mađara, Bunjevaca, bilo nas je sa svih strana, svih nacionalnosti i vrlo se lijepo slažemo. Iako nemam u obitelji Bunjevaca, bunjevački govor mi je jako blizak jer sam se družila, a i sad se družim i s Bunjevcima, ali i s Mađarima i Nijemcima.«

Šima Raič: »Predstava je bila stvarno dobro odrađena i što se tiče scene, kostimografije i teksta, a i svi glumci su odgovarali svojim ulogama. Uspjeli su dočarati bunjevačke stare običaje, odnosno život jedne bunjevačke obitelji na salašu.«

Aljizije Firanj: »Proveli smo jednu ugodnu večer s mladima iz Subotice, cijeli ambijent je bio stvarno lijep, a svojom su nas izvedbom na momente vratili u prošla vremena.«

I. Petrekanić Sič

Od Jadrana do Dunava

U Monoštoru nije postojala ni jedna kavana, naročito s tako dugom tradicijom, a s imenom koje bi makar podsjećalo na Hrvatsku. Osim kavane *Jadran*. Ime joj je dao drugi po redu birtaš, poslije osnivača **Šandora Bešlina**, a to je njegov posinak **Adam Forgić**. On je bio veliki zaljubljenik jadranske obale i može se reći da je bio imućan za to vrijeme, te mu je omiljeno mjesto za ljetovanje bila Opatija. Vjerojatno je iz tog razloga dvorišni dio zgrada gdje su se ljeti držale igranke bio oslikan morskim motivima. No, treba napomenuti da se oduvijek u Monoštoru slušala i pjevala dalmatinska glazba, na njezine note se i plesalo, a uz to monoštorski Hrvati Šokci smatraju kako je njihova prapostojbina Dalmacija. Kasnije, do svog zatvaranja, kavana *Jadran* je nosila ime *Dunav* no u narodu su je svi zvali *Kod Adoša*.

Kavana je prvo imala tri prostorije, ali proširio ju je Adam Forgić i takav oblik ona ima i danas. U velikoj dvorani može biti i do 200 sjedećih mjesta, a u drugoj manjoj je pedesetak mjesta i šank. Ovo proširenje je izvršeno pedesetih godina prošlog stoljeća. Od Adama Forgića kavanu je preuzeo njegov sin **Stipan**. Interesantno je reći da su od početka rada kavane u njoj organizirane igranke kao važna društvena okupljanja. Prvo su na njima svirali tamburaški sastavi. U početku su igranke bile na svece, subotom i nedjeljom. Tada su često i majke dolazile s kćerkama i sjedile okolo dok je mladež igrala. Neke su dolazile iz opreza da »čuvaju« kćerke, a neke i zato što su voljele muziku i veselje. Kasnije je igranka prakticirana i četvrtkom. Ljeti se održavala i u dvorištu kavane, gdje je hlad pravio veliki dud i nadstrešnice s trskom. Dvorište je *flasterisano* opekama sa zasađenim cvijećem sa svih strana. Na sredini je onda već bio izbetoniran veliki podij gdje se igralo i plesalo. Žene su u početku dolazile u šokačkoj nošnji, a kasnije po većoj pojavi »građanskog« oblačenja, bilo je i takvih. No, uvijek su na cijeni bile *lipo opravite* Šokice koje znaju *igrat i pivat*. Negdje već kasnije po pojavi orkestara s električnim gitarama i razglasom istinit je podatak da je gazda Adam kupio svircima instrumente s razglasom da bi ih zadržao na dulje vrijeme. Naravno, oni su to morali vratiti i imali su

obvezu svirati u kavani u dogovorenim terminima dok ne vrate novac uložen u instrumente. Na igranke su dolazili i mještani susjednih mjesta i okolnih salaša. Na neki način je kavana, odnosno njen vlasnik, pratila suvremene trendove i u drugim područjima. Kavana je imala za svoje potrebe sodaru. Dok je domaće vino bilo na cijeni, Adam Forgić je u jednom trenutku imao sedam jutara vinograda u Baranji i sve vino proizvedeno u njima popijeno je u kavani. Kad bi vino nestalo, po njega se išlo najbližim putem, a to je vođeni put. Čamcima-hajovima se iz Zmajevca (Hrvatska) dovozilo vino. Što se tiče rashlađivanja pica, priprema za to je počinjala već zimi. Išlo se na dunavac, sjekao se led, tovario na saonice te skladištio u ledaru-ledenicu. Tako čuvan led u ljetnim danima pomagao je da se posluži hladno piće. Pojavom piva na tržištu,

kavana je pratila i taj trend. Zaprežnim kolima donosilo se pivo u drvenim gajbama iz apatinske pivovare. Pedesetih godina radila je i kuglana (jedna staza) koja je bila ispod čardaka. U kavanskom dvorištu bila je i svlačiona za nogometaše NK *Dunav*. Tu bi se obukli i trkom petstotinak metara odlazili na utakmicu. U kavani je uglavnom radila obitelj. Kad je igranka, svetac, subota ili nedjelja, za šankom je bila **Marija Mariška Forgić**, njoj je pomagao i posluživao suprug Adam, a poslije kad je odrastao naročito Stipan Forgić, sljedeći birtaš. U novije vrijeme u tim prilikama upošljavali su ljude za pomoć. Kavana je još u vlasništvu obitelji Forgić, njeni birtaši više nisu u životu i nema naznaka za njeno ponovno otvaranje.

Željko Šeremešić

Zahvala malenih

Vikend koji je pred nama bit će u znaku *Dužijan- ce*, i to *Dužijance malenih*. U nedjelju, 13. lipnja, svetom misom u 10 sati u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske djeca će zahvaliti Bogu za žetvu. *Dužijanca malenih* je manifestacija novijeg datuma, te će ove godine biti održana četrnaesti puta zaredom. Na ovaj način organizator *Dužijance malenih*, HKC *Bunjevačko kolo*, želi djecu učiti o običajima ovdašnjih Hrvata Bunjevaca kako bi jednoga dana oni kao odrasli ljudi znali sačuvati tradiciju i običaje.

Iako su mali bandaš i bandašica uključeni i u središnju proslavu, oni imaju i svoju *Dužijancu*. Tako će se u nedjelju vjernicima predstaviti mali bandaški par **Marija Kujundžić** i **Davor Dulić**, a uz njih na oltaru i pred oltarom bit će njihovi vršnjaci, seoski mali bandaši i bandašice, te djeca u bunjevačkim narodnim nošnjama. Nakon misnog slavlja oni će skupa odigrati kolo na platou ispred katedrale, te i na taj način pokazati da vole i čuvaju svoje.

Mali bandaš

Mali bandaš Davor Dulić učenik je četvrtog razreda OŠ *Matko Vuković* u Subotici te redoviti vjeroučenik i ministrant u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Drugo je dijete iz obitelji **Gordane** i **Slavka Dulića**, a

ima stariju sestru **Martinu**. Kako nam je Davor ovom prigodom rekao, njegova sestra Martina je također bila mala bandašica i on dobro zna što ga sve čeka. Uz to je dodao i da misli kako će ovo biti zanimljivo iskustvo. Osim škole, Davor se nogometom bavi već tri godine, a trenira ga u *Coerver Choaching* akademiji. Kada je bio manji, išao je i na folklor, no nogomet je ipak prevagnuo.

Ispričao nam je da ga je župnik vlč. **Stjepan Beretić** na vjeronauku pitao bi li htio biti mali bandaš. »Kada me je župnik pitao da li bih htio biti mali bandaš, prvo sam se iznenadio, ali sam odmah odgovorio da bih volio, ali da prvo moram pitati mamu i tatu. Tog dana sam, dobro se sjećam, trčao kući s vjeronauka da ih što prije pitam. Mama i tata su se, naravno, složili. Sretan sam zbog toga«, kaže Davor i pojašnjava da je nekada više oblačio nošnju, ali da mu to sada neće biti teško.

Mala bandašica

Mala bandašica Marija Kujundžić ide u treći razred OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici, i dolazi iz župe sv. Roka, gdje je nedavno primila i sakrament prve svete pričesti. Treće je dijete u obitelji **Jasne** i **Marinka Kujundžića**, te ima dvije starije sestre: **Milu** i **Ivu** i mlađu sestru **Klaru**. Osim škole, Marija je aktivna i u folkloru u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici.

Dužijanca je za nju nešto poznato, budući da svake godine sudjeluje u njoj skupa sa svojom obitelji.

»Bila sam već puno puta na *Dužijanci* i mislim da će i sada biti lijepo i svečano. Čekam da dođe nedjelja, ali jednako tako čekam i veliku *Dužijancu*, pa da budemo s velikim bandašom i bandašicom«, kaže Marija i pojašnjava kako je i nju pitao vlč. Beretić želi li biti mala bandašica.

»Župnik Beretić je prvo pitao mamu i tatu, pa onda mene. Ja sam mu kazala da bih rado htjela biti mala bandašica, a sad se svi spremamo za nedjelju i jako čekamo. Cijela obitelj se raduje.«

A kako i ne bi kada će Marija i Davor u nedjelju u svečnoj povorci ući na misu zahvalnicu i to obučeni u bunjevačku narodnu nošnju.

Marija nam je otkrila i jedan obiteljski podatak, a to je da joj je Davor brat od ujaka.

Mali bandaš i mala bandašica su spremni i nestrpljivi, a kako će njih dvoje uz svu drugu djecu u nošnji izgledati najbolje ćete saznati ako u nedjelju budete uz njih na zahvali koja proizlazi iz iskrenog, dječjeg srca.

Ž. V.

Susret ministranata u Tavankutu

Godišnji susret ministrantica i ministranata Subotičke biskupije održan je 5. lipnja u župi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu. Na susretu je sudjelovalo 133 ministranta iz 12 župa hrvatskoga govornog područja spomenute biskupije.

Susret je započeo ulaznom procesijom uz glazbenu pratnju orgulja na kojima je svirao prof. **Bela Anišić**. Misno slavlje predvodio je biskup Subotičke biskupije mons. **Slavko Večerin**, a ove godine asistenciju kod misnog slavlja predvodili su ministranti subotičke župe Uskrsnuća Isusova. U svojem obraćanju ministrantima biskup je naglasio kako je u služenju Bogu i bližnjima uvijek važno dati sve od sebe.

Nakon svete mise uslijedio je vjeronaučni kviz ministranata u kojem su predstavnici 12 župa odgovarali na unaprijed postavljena pitanja. U završnicu su ušli **Andrija Matković** iz katedralne župe sv. Terezije Avilske, **Bogdan Štefković** iz subotičke župe Rođenja Blažene Djevice Marije, te **Pavao Huska** iz subotičke župe sv. Roka, koji je zauzeo prvo mjesto.

Nakon ručka, na kojem je po tradiciji bio grah iz velikog kotla, ministranti su zaigrali nogomet u dvorištu župe. Ekipe su bile podijeljene u dvije uzrasne skupine: od prvog do četvrtog razreda i od petog do osmog. U starijem uzrastu u finalu su bile ekipe: župa sv. Marka Evanđelista iz Žednika i sv. Josipa Radnika iz Đurđina, te u mlađem uzrastu ministranti subotičkih župa sv. Terezije Avilske i sv. Roka. Kako bi natjecanje bilo regularno, brinuli su suci **Nikola Vujić** i nastavnik tjelesnog odgoja **Nikola Balažević**.

Druženje je proteklo u veselom raspoloženju, organizaciju ovoga susreta pomogli su ljudi dobre volje koji su radom ili darovima omogućili da sve protekne u najboljem redu, a sve je budnim okom pratio domaćin, župnik **Franjo Ivanković**. Prije odlaska doma, zahvaljujući sponzorima, ministranti su se mogli počastiti i tavankutskim jabukama, kojih je bilo na pretek.

N. G i l. P.

ZOVEM SE: **Ivana Stantić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Mala Bosna – 1. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: vožnja rolerima

VOLIM: družiti se i ići u školu

NE VOLIM: sir i ljuto

U SLOBODNO VRIJEME: učim, igram se, družim...

NAJ PREDMET: engleski jezik

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: policajka

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 km, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viraško, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Otvaraju se tri malogranična prijelaza s Mađarskom

Kako bi se ubrzao protok putnika prema Mađarskoj, od 14. lipnja ponovno će u funkciji biti tri malogranična prijelaza i radić će uobičajeno. U pitanju su prijelazi Bajmak – Bačaljmaš, Kraljev brig – Ásotthalom i Đala – Tiszasziget, koji bi trebalo da rade u uobičajeno vrijeme, od 7 do 19 sati.

Ovo je najavio predsjednik Skupštine Vojvodine i lider SVM-a **István Pásztor na svojoj Facebook stranici**. Gostujući istoga dana na Subotičkom mađarskom radiju, **Pásztor je** izrazio nezadovoljstvo prema politici mađarskih vlasti povodom situacije na graničnim prijelazima, što izravno pridonosi velikim gužvama na ulazu na teritorij Mađarske i posljedično nezadovoljstvu putnika.

Ovo su prijelazi na kojima je ranije dozvoljen promet samo za putnička vozila. Osim državljanina Srbije i Mađarske navedene granične prijelaze mogu koristiti i državljani EU, Švicarske, Norveške i Islanda.

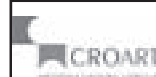

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 15. 6. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

Kristijan SEKULIĆ 58	Falsifikat	Indijansko pleme u SAD-u	Polarne životinje	Vrsta križa	5. samogl. Olga Lazović		Sedmi planet od Sunca	Tona	Austrija	Trampolina	Akredita- cijsko tijelo Srbije	Jedan znak u horoskopu	Mraz, rosa
Osnivač, darovatelj u Bizantu							Azijsko pleme Nakot						
Zapušteno, seosko, marginalno									Planina u Srbiji ime jednog od 3 kralja				
Informac. sustav visokih učilišta					Ana Kokić Kraljica Kastilje 1451-1504			Krabulje Antički ma- tematičar					
Vehicle Certificat. Agency				Italija Rijeka na Baikaru		Marka motorne pile					U-bahn	Radio- televizija	Piško mjesto u rijeci ili monu
Engleski rock band						Grad u Ni- zozemskoj Majstori litografije							
Pripadnik plemena Tribala							Technical knockout 11. slovo				Travel – centers of America		
U (stara- slavenski)			Američka glumica Cohen 1. slovo								Ni iz kojeg smjera	29. slovo Google Classroom	
Albansko sveučilište u Tetovu							Idi (eng.) Vračare						Izgovor, izvinjenje
Egipatski bog Sunca Amon...			Zbirka pjesama Janka P. Kamova	Upravitelj logora Otpust grijeha									
Treći vokal		Šahovska vele- majstorica Judit							Prvi i četvrti samogla- snik			Sumpor Mjesto ve- getacije u pustini	
North		Antička država 3. glazb. nota							Drevni egipatski križ	Vrsta oružja Level, cost of energy			
Starogrčki bog ljubavi					Dva ista slova			Sudionik Sinske zlike Alfa					
	Ivan od mlija Avenija				Jedan romanski narod								
Amper		Karlo Stračević 23. slovo			Prvi samoglas.	Energija Rezervat		Američka kompanija Kisk					
Goiman u nogometu							Ljekarna na Malti					Anarchy	

RJEŠENJE

VODORAVNO: U, KITTOR, TATARI, RURALNO, RTANJ, ISVU, AK, MASKE, VCA, I, OPEM, OASIS, TILBURG, TRIBAL, TKO, TA, VO, ABIGAIL, Z, ORARET, GOING, RA, LOGORNICI, I, POLGAR, AO, S, N, SPARTA, TOP, AMOR, AA, ALKAR, IVO, FRANCUZI, A, KS, E, KODAK, VRATAR, OHEA, A

OKOMITO: KRIVOTVORINA, AV, TUSCARORA, MI, R, IRVASI, A, PSOVKA, TAU, IBAR, OPROST, OL, ISABELA, A, OKOT, G, GATARE, T, PITAGORA, A, O, A, MELKIOR, ANKH, TRAMBOLINA, LCOE, ATS, U, NIOTKUDA, RAK, RT, GC, OAZA, INJE, GAZ, ISPRIKA

XI. memorijalni turnir u stolnom tenisu *Stipan Bakić*

Pehar ponovno u rukama Somboraca

Proteklog vikenda, u nedjelju, 6. lipnja, u velikoj dvorani Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Vladimir Nazor* održan je 11. memorijalni turnir u stolnom tenisu *Stipan Bakić*. Turnir je okupio 32 igrača iz Sombora, Apatina, Novog Sada, Bečeja, Odžaka, Bačkog Brestovca, Subotice i Prigrevice.

Ovaj, jedanaesti po redu memorijalni turnir *Stipan Bakić* obilježili su prepoznatljivi maniri koji uz izvrsne stolnoteniske mečeve slave sportski duh i izvrsnu prijateljsku atmosferu i druženje.

»Počeli smo vrlo skromno, na prvom natjecanju je bilo 12 prijavljenih igrača, i to uglavnom članova naše sportske sekcije. Sada se turnir toliko razvio i na njega dolaze ozbiljni igrači da je prerastao razinu naših članova i drago mi je zbog toga. Sada je jedini naš predstavnik **Viktor Oršo**«, rekao je pročelnik sportske sekcije **Pavle Matarić** i dodao:

»Ove godine imamo odličan odziv, preko 30 aktivnih igrača u dvije kategorije. Posebno mi je drago da se ovdje uspostavljaju lijepe veze i poznanstva, pa čak i prelasci igrača iz jednih u druge klubove. Nikada se ne radi samo o stolnom tenisu. Puno je kvalitetnih igrača i turnir iz godine u godinu prelazi amaterske okvire i puno je ozbiljnih igrača. Posebno mi je drago što ljudi vole dolaziti na naš turnir i uglavnom onaj tko jednom dođe, opet se

vрати. Organizaciju radimo sami, i to uglavnom nas nekoliko. Tehničku podršku i dobru suradnju imamo s lokalnim stolnotenisiskim klubom ŽAK.«

Na turniru je sudjelovalo 32 igrača podijeljenih u dvije dobne kategorije, mlađe od 60 godina i preko 60 godina. U prvoj kategoriji, mlađih od 60 godina, bilo je 23 igrača, a **Kristijanu Tomasoviću** je četvrti put u ovih 11 godina pošlo za rukom da zauzme mjesto najboljeg.

U finalu mu je izvrsni suparnik bio **Bogdan Cvetičanin** iz Prigrevice, prošlogodišnji pobjednik, s kojim Kristijan od skoro nastupa u igri parova. Treće mjesto je zauzeo **Nemanja Ćirić**.

»Svake godine je sve bolje i bolje, konkurencija je sve jača i uvijek ćemo se vraćati na turnir«, rekao je Kristijan.

O tome koliko je zadovoljan svojom igrom dodaje da ne može biti neskroman i da je zaista zadovoljan i da je dobro igrao.

»Pobijedio sam Bogdana, druga iz ekipe, i da se dogodilo obrnuto, da je on pobijedio, jednako bi bilo zaslužno.«

»Atmosfera na ovom turniru je zaista posebna, ne znam što bih prije izdvojio - podlogu, osjećaje, igrače. Sigurno dolazim opet«, rekao je drugoplasirani Bogdan Cvetičanin i dodao da su današnji mečevi bili sjajni i da je u ovom odsustvu turnira uslijed situacije s koronom ovo pravo osvježjenje.

»Imao sam priliku ići i u Osijek na turnire, ali ovaj ovdje mi je zaista poseban.«

U starijoj starosnoj kategoriji, igrača starijih od 60 godina, pobjedu je odnio Somborac koji živi u Novom Sadu **Josip Antičević**. Drugo mjesto je zauzeo **Kramaršić**, dok je četvrti bio **Petko Vranješ**.

Dobru atmosferu i izvrsnu organizaciju ističu i drugi sudionici. Miloš Kramaršić iz Beograda imao je drugo sudjelovanje na ovom turniru i drugi put zaredom osvojio je drugo mjesto.

»Već drugu godinu zaredom dolazimo na turnir i imao sam sreću da sam opet bio na drugom mjestu. Turnir je sjajan, posebno s aspekta druženja. Znate, u tim kategorijama nakon 60. godine ne mogu biti natjecateljski motivi poput kadeta, juniora i seniora. Mi smo veterani i ponašamo se u skladu s tim i na ovom turniru to je prikazano u najboljem svjetlu. Danas sam nominirao jednog od svojih protivnika za nagradu za fair play, jer je imao toliko pozitivan stav i korektnost da to nije uvijek obilježje ovog sporta u natjecateljskoj formi. Jer, svi žele pobjeđivati i bez toga to ne bi imalo smisla, ali na taj način se promoviraju vrijednosti zbog kojih, prije svega, postoji Hrvatski dom. I ne zaboravimo, na kraju, svi jednako uživamo u trećem poluvremenu i razmjeni dojmova tijekom ručka koji je uvijek lijepo organiziran.«

Svoje emocije nije skrivao prvoplasirani u skupini 60+ Josip Antičević. Ovo je drugi put da osvaja prvo mjesto na turniru, a ono što posebno izdvaja je atmosfera.

»Svi mi dolazimo igrati odličan stolni tenis, ali ono što posebno izdvaja ovaj turnir je sjajna atmosfera. Jako volim doći u rodni Sombor i posebno sam emotivan prema njemu. Igrači su bili sjajni i mislim da smo u finalnom meču bili izjednačeni i da sam dobio meč, malo uz sreću, malo uz bogato iskustvo koje imam u stolnom tenisu.«

Bilo je neobično lijepo vidjeti sudjelovanje **Jovane Grubač**, uvjerljivo najmlađe sudionice i jedine ženske predstavnice na turniru. Ovogodišnji pobjednici, s kojima je Jovana odmjerila snage i izvrsno ih slagala, također mogu svjedočiti da Jovani stolni tenis ide sjajno.

Pred njom tek predstoje turniri, a ovakvim turnirima bogati svoje iskustvo.

Jovana je vrlo zadovoljna svojim nastupom s obzirom na broj treninga. Imali su pauzu od godinu dana i sada je cilj da ide na što više turnira. Njezin trener **Zoran Tiragić** kaže da su joj turniri važni, jer su u procesu ozbiljnog treninga, a iskustvo joj je važno pogotovo jer je kasno ušla u trenažni proces, pa sustiže svoje vršnjake i protivnike, a epidemiološka situacija uskratila im je vršnjačke turnire prethodnih godinu dana.

Uz ovaj turnir, sportska sekcija HKUD-a **Vladimir Nazor** organizira i Božićni turnir kako bi i za članove bilo upriličeno neko druženje i natjecanje. Eto prilike za ljubitelje ovog sporta koji nisu na nivou *profi amatera* da okušaju svoje vještine i osjete atmosferu kojom se ovdje slavi stolni tenis.

Gorana Koporan

POGLED S TRIBINA Euro

Što je bilo – bilo je. Liga nacija, prijateljski susreti i **Dalićevo** traženje idealne momčadi za najveći ispit ove generacije *vatrenih* – Europskog prvenstva koje se nakon godinu dana odgode igra ovoga lipnja i srpnja u desetak gradova staroga kontinenta. Generacije koja nosi teško breme svjetskog srebra sa Svjetskog prvenstva u Rusiji 2018. godine. Pa i ova dva prijateljska kontrolno-pripremna susreta protiv Armenije u Velikoj Gorici (1:1) i Belgije u Bruxellesu (0:1) nemaju neku pretjeranu rezultatsku važnost pod uvjetom da je izbornik u njima konačno kristalizirao početni sastav koji će startati protiv Engleske u nedjelju, 13. lipnja, u 15 sati na Wembleyu. Također, pored idealnih jedanaest u kockastim majicama pred stručnim stožerom reprezentacije (Dalić, **Ladić**, **Čorluka**) je i najteža odluka kojom će se taktikom i sustavom igre suprotstaviti velikom rivalu i glavnom suparniku za prvo mjesto u skupini.

Čini se kako se tu skriva i najveći problem momčadi koja je u protekle tri godine pomalo izgubila onu pobjedničku rusku auru i dosta se muči kada igra protiv najjačih europskih momčadi (sjetimo se Portugala, Francuske, Španjolske...). A sada slijede tri susreta u kojima više nema nikakvih kalkulacija i mora se u ljuti boj za pobjedu i bodove koji donose plasman u sljedeću fazu natjecanja. Isprva već spomenuti Englezi, potom Česi (18. lipnja) i konačno Škoti (22. lipnja), a pritom dva od tri susreta se igraju protiv momčadi domaćina u Londonu i Glazgovu. No, ništa to nije toliko nepremostivo i nedostižno ukoliko *vatreni* ponovno zapale onaj njihov dobro poznati žar i razbuktaju vatru kojom su pržili protivnike na prošlom SP-u. Senatori **Modrić**, **Brozović**, **Perišić**, **Vida** i njihovi nasljednici, ukoliko su oni pravi, zasigurno mogu pobijediti svaku momčad na predstojećem prvenstvu i opravdati renome još uvijek aktualnih svjetskih viceprvaka.

Vjerujemo kako će biti oni pravi *vatreni* u nedjelju u 15 sati kada istrče na travnjak jednog od najpoznatijih svjetskih stadiona.

D. P.

Narodne poslovice

- * Ne troši gdje možeš štedjeti, ne šteti gdje možeš trošiti.
- * Tko je gospodar svoje žeđi, gospodar je svog zdravlja.
- * Sve će proći osim dobra koje si učinio.

Vicevi, šale...

Učiteljica prozove malog Ivicu i postavi mu pitanje:

- Ivce, reci mi dvije zamjenice.
- Tko, ja?

Na razgovoru za posao.

- Što Vas čini pogodnim za ovaj posao?
- Hakirao sam vaše računalo i pozvao se na intervju.

Mudrolije

- * Čak i ako je prozor isti, ne vide svi iste stvari. Pogled zavisi od perspektive.
- * Jedan od glavnih znakova sreće i harmonije je potpuno odsustvo potrebe nekome nešto dokazivati.
- * Ako je put težak, to je zato što idete u dobrom smjeru.

Vremeplov – iz naše arhive

Maturanti, 2006.

Iz Ivković šora

Stara kruška

Piše: Branko Ivković

Faljen Bog, čeljadi. Jevo, malkoc se silo, skupili se pajdaši pa da se odmorimo i izdivanimo kako Bog zapovida, ne mož se baš stalno ni radit. Da su kaka druga vrmena ja i moji pajdaši bi već odavno bili u penzijama, a ne bi se vako mučili i pod starost zapinjali da zaradimo koju bogovu. Ta šta kast, cio život radiš, opleteš fajin priko trist lita na poslu a onda te keče nogom odastrag i ništa ti ne dadu. Bože moj, pa imaš zemlje, vele ti oni što pasu na državnim jaslama i ne rade ništa. »Ta nemoj tako, Braniša«, veli mi moj Joso, »ta valjdar štogod i rade kad dobijaju platu.« Gledim u njeg, a Periša će: »Ja znam zašto si se ti našo uprašen. Ti si tvoje, fala Bogu, poguro svudan u državnu službu i sad moraš navijat vodu na svoju vodenicu«. Ja počo oma kukat kako sam zdravo juče susto samo da njim prikinem divan jel vidim da će prić u kaku svađaniju. Traje to već fajin dugo med njima dvojcom. Periša je malkoc i zavidan, jel vidi da kod Jose sve napriduje, salaš se upucovo, pa polipila gospocka cokna; više se ne prilazi krečom bome s prolića a i zidovi više nisu taki da se mož sakrit u nji već ravni kugod tepcija, a to Periši bode oči pa uvek nađe štogod da podloži Josi a to se mora prikinit. Tako i ja lipo oma štogod izmislim da skrenem pripovitku. A nisam ni slago, čeljadi moja. Vadili smo ja i moja dica staru krušku, sva je sirota propala, napala je crvotočina već odavno, jedna se grana skroz i ocipila jel je zakinio oluj; nije već veliko ni rodila a i to što je rodilo već godinama spadne još u zelenu. Nije ni čudo, posadio je još moj pokojni bačo prija jedno pedest kusur godina. Taki sorti već borme ni nema; ove sadašnje kad izdrže dvadest, mož se radovat. Imam ja sriće, još dica oće pomoć i uradit na salašu. Gledim nike što njim dica očla u bili svit, pa ni doć ne mogu. Doduše, sad će bit, vele, niki kovid pasoš za one što su se kalamili, pa će valjdar moć ić po bilim svitu. Moždar sam vam već dosadan, čeljadi, al odaleg iz Ivković šora kad gledam niko mi, božem prosti, izgleda pokadgod i smišno. Jeto, na priliku, na televiziji divane da će opet boleština zavladat digod krajom sektembera, pa sad vi meni kažite da je to baš slučajno. A i otkud znadu da će to bit ondak, da to nema veze so tim divanom da ta bola nije došla od Boga već od kojikaki moćnika što bi da vladaje s ovim svitom. I opet, sve je poskupilo, di šta i uduplo i nikom ništa. Nisu to čista posla, čeljadi moja, ja vam velim. Al, jeto maniću se divana, a i moram ispratit ovu dvojcu. Manili se divana i samo čute i jedared ko pod komandu ustali i dovatili šešire. Al marim, odsrdiče se oni. Ni njim prvi put da se zakrve, borme su postali kugod političari: malo se svađaju, a oma zatim idu i piju zajedno. Fala dragom Bogu više bar ne moramo ložit, a i od zime je već fajin dosta. Zakasnili smo s poslom samo toliko, sve se mislim kako će to sve povuć jedno za drugim, a cigorno će ovi otkupljivači kasnit s plaćanjem. Jedino ovi s porezom neće kasnit, u nji se mora trpat kugod u kaslu. Ajd, zbogom.

Rič po rič

Konji nestaju, jel ni?

Piše: Željko Šeremešić

O krećem se, još mrak. Ispod mene šuška ljilje, škriplje krevet. Za probudit se još za mraka nema cigurnijeg od kukurikanja našeg graorana. E, onda svanjiva. Žena pored mene mrguda, kaže da se ko kvočka namišćam, te da se dignem već jedanput kad već svakako moram. Da mi otvori i zatvori kapiju i lati se posla. E, kad već moram ni ni teško, a graoran se upravo javio. Sve j na stolcu sprimito, navlačim čakšire i košulju, zasukivam rukave, promaljam glavu ispod dovratka. Još mi tilo škriplje. Umijem se na bunaru i eto ja spriman za posov. Mačor se melja oko noga i Žuća i Pusa čujem grebu digod odostrag, a graoran navaljio kukurikat da će cili sokak probudit. Onako baš sritan gledim na podvora. Na njemu špediter, a na njemu se ko nova drljača svitluca. Mislim se, niki dan poorano a danaske podrjlano. I tako idem do pojate a oni ko da mi čuju, čujem kako odjedanput ržu. Putko i Zvizdan. U cilom selu najbolj konji, čilaši. Ti su mogli poradić za dan što su druga tri para. Kad sam otvorio vrata, a u mene radosno gledu dva para očiju. Ko četir izvora. Nikad mi ni bilo za povirovat, al oni ko da su voljili radit. Nisu birali, jel posov u ataru jel u šume. Jel lito jel zima. Jel su upregniti u špediter jel u sone. A imali vala i srce i dušu. Koliko sam se ja brinio za nje, toliko oni za mene. Nigdi mi nisu ostavili. Čak su sa svake njive znali doć i sami kući. Koliko put se desilo ja na putu zadržimljem a probudim se isprid kapije. A što to, već su kad idem natrag iz atara pa svratim da pokvasim usta, isprid bircuza znali u miru čekat. Jest da j bilo par put, a žena kaže i više, da su kad im vala dosadi i sami znali doć kući. E, onda j bilo zla, jel je gazdarica morala doć što bi rekli popularno »intervenirat«, pa su i birtaš i gosti sorovali. No, ne mogu kazat ništa na nju, kad medi onda medi, kad radi onda joj nema ravne, al ka j bisna, onda se sklanjaj. I tako kad ja nje pušćem jednog po jednog iz pojate, oni sami dođu do rude, turu glave u amove, dižu noge ako triba, ne bunu se ni od kajasa. Kadgod pomislim da bi oni sve to znali i bez mene. Uprego, očo u gank po torbicu sa jilem i vodom, sio na sidalo, taman da coknem jezikem za pokret odjedanput stvori se nevolja, grmljavina, zemlja se otvorila. Pod dupetem mi se pomeri sve i ja trisnem na zemlju. Bože pomози, mislim se. Kad ja ležim ispod ora na leđi, izvrnio se ko kornjača, nuz mene izvrnit stolčac a na par meteri brekće naš »džondir« od dvisto konja, što bi ja reko od četirsto očiju. U njemu unuk Marin nasmijan pritišće onu papučku što kažu gas. Probudio se u po dana i nikako da se dignem. I oma mi se sve ko sjatilo, oče mi se zacaklile, sam što ne zaplačem. Sve to lipo, taj »džondir« poradi ko dvisto konja. Radi dan-noć, po potrebe. Ni kruva ne traži. Al to ni to. Nema te oče ni dušu. Ne zna se radovat ko moji Putko i Zvizdan. Ni kući sam ne zna doć. Mogu nabrajat do sutra šta on ne zna. E, mislim se, lipi je to san bio Marne, daj češći, sam da se ne izvrnem. U selu konja ko prsti na ruke mislim se. A »džondira« i drugi razni traktora u svakom sokaku po pet-šest. Al di su naši konji nestali. I oče l se kad vratit? Bože dragi, kaži mi.

U NEKOLIKO SLIKA

Tijelovo

Golubinci

Hrtkovci

Vajska

Srijemska Mitrovica

**PETAK
11.6.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:18 Doktor Martin
11:10 Rječ i život
11:35 Hrvati koji su mijenjali svijet
12:00 Dnevnik 1
12:27 Život vrijedan življenja
13:18 Dr. Oz
14:06 Normalan život
14:56 Bajkovita Hrvatska:
15:06 Na vodenome putu
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Sve ili ništa, film
21:54 5.com s Danielom:
Boris Novković i Miroslav Čiro Blažević, zabavni talk show
22:56 Dnevnik 3
23:28 Zemlja tigrova, američko-njemački film
01:10 Na vodenome putu
01:56 Frankie Drake istražuje
02:40 Dnevnik 3
02:55 Vijesti iz kulture
03:03 Dr. Oz
03:45 Neukroćena Italija - Život s vulkanima: Otoci vjetra i vatre
04:33 Skica za portret
04:40 Bajkovita Hrvatska:
04:46 Dnevnik 2

05:35 Život vrijedan življenja
05:05 Kultura s nogu
05:30 Regionalni dnevnik
06:14 Juhuhu
10:00 Split: Sv. Duje, prijenos procesije i mise
11:36 Napokon sreća
12:35 Makłowicz na proputovanju
13:33 Tajna dvorišne rasprodaje: Fotografija ubojstva, američki film
15:02 Mjesto pod suncem - Ostati ili otići
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Neukroćena Italija - Život s vulkanima: Otoci vjetra i vatre, dokumentarna serija

17:37 Ko te šiša
18:16 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
18:48 I to je Hrvatska: Morske orgulje i Pozdrav Suncu
19:01 Kapetan Clar
19:29 POPROCK.HR
20:05 Alfi Kabiljo - u susret Zagrebačkom festivalu
20:42 Gibonni u po ure na sv. Duju, koncert na splitskoj Vidilici
21:27 Van der Valk, serija
23:02 Forenzičarka Halifax: Osveta, serija
00:39 Tajna dvorišne rasprodaje: Fotografija ubojstva, američki film
02:04 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
12.6.2021.**

06:38 Klasika mundi: Nikita Borisoglebskij i Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Jurija Simonova
07:43 Kanzaški pobunjenici, američki film
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:16 Zdrav život
13:47 Zajedno u duhu
14:22 Prizma
15:09 Istrage prometnih nesreća
15:40 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:12 Potrošački kod
16:41 Manjinski mozaik: Nijemi svjedoci
17:00 Vijesti u 17
17:17 Kultura s nogu
17:48 Lijepom našom: Makarska
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:12 Usamljeni osvetnik, američki film
22:37 Loto 7 - izvještaj
22:42 Dnevnik 3
23:18 Prkos, američki film
01:33 Sam protiv mafije, američki film
02:55 Dnevnik 3
03:10 Vijesti iz kulture
03:18 Kanzaški pobunjenici, američki film
04:54 Veterani mira
05:39 Fotografija u Hrvatskoj

05:45 Dnevnik 2
06:34 Lijepom našom: Makarska
06:36 Juhuhu
06:37 Susjedstvo tigrica Daniela, crtana serija
10:18 Vrtlarica
10:53 Život u parku
11:44 Poslovni plan
12:15 Dom na kvadrat
12:46 Veliki majstori slikarstva
13:43 Auto Market
14:19 Košarka, NBA liga: Utah - Denver, snimka
15:39 Teniski turnir Zagreb Ladies Open, reportaža
16:00 Regionalni dnevnik
16:27 Magazin Euro 2020.
16:55 Vaterpolo PH - 1. finalna utakmica, prijenos
18:11 Split: Europski bakački kup, prijenos
20:05 Čarobna godišnja doba, dokumentarni film
21:41 Ekspedicije Stevea Backshalla - Kad zagusti, dokumentarna serija
22:37 EBU: Zarah - Divlje godine, serija
01:06 Glazbeni Top20
01:51 Hrvati koji su mijenjali svijet
01:54 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
13.6.2021.**

07:52 Song without end, američki film
10:00 Prozorje: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:28 Plodovi zemlje
13:22 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:01 Ljubav u Daisy Hillsu, američki film
16:29 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:21 Potpis zločina, dokumentarni film
18:00 Lokalni izbori, specijalna emisija
18:59 Dnevnik 2
19:59 Lokalni izbori, specijalna emisija
23:06 Dnevnik 3
23:41 Song without end, film
01:46 Nedjeljom u 2
02:41 Dnevnik 3
03:04 Mir i dobro
03:29 Jazz klub Ronnie's, glazbeno-dokumentarni film
05:12 Dnevnik 2
06:01 Rijeka: More
06:05 Regionalni dnevnik

06:34 Juhuhu
09:40 Grantchester
10:30 Umorstva u Midsomeru
12:05 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:10 Sjedni, odličan
13:35 Cesarica - HIT travnja
13:40 Passage du désir, le secret de Manta Corridor, francuski film
15:15 Odbrojavanje do Tokija
15:45 Ekspedicije Stevea Backshalla - Kad zagusti, dokumentarna serija
16:37 Klub 7
17:35 Magazin Euro 2020.
18:00 Košarka, NBA liga: Milwaukee - Miami, snimka
19:05 Koncert Varaždinskog komornog orkestra i sopranistice Marije Vidović - Medimurje tak imam te rad, Čakovec 29.4.2021.
20:00 Loto 6
20:10 L.A. povjerljivo, film
22:20 Loto 6 - izvještaj
22:25 Republika, dokumentarna serija
23:15 Graham Norton i gosti
00:00 Jazz klub Ronnie's, glazbeno-dokumentarni film
01:43 Brooklyn 99
02:13 Umorstva u Midsomeru
03:43 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
14.6.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:10 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:02 Globalna Hrvatska HTV
14:43 I to je Hrvatska:
15:04 Na vodenome putu
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Opstanak 2: Država, dokumentarna serija
21:02 Počivali u miru
22:05 Otvoreno

22:55 Dnevnik 3
23:28 Na vodenome putu
00:15 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:48 Frankie Drake istražuje
01:35 Dr. Oz
02:17 Dnevnik 3
02:40 Divji Shetland - vikinška granica Škotske, dokumentarni film
03:39 Divlja zemlja, telenovela
04:22 Fotografija u Hrvatskoj
04:36 Dnevnik 2
05:25 Život vrijedan življenja, telenovela

05:05 Peti dan
06:05 Rječ i život
06:34 Juhuhu
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Napokon sreća
12:30 Legendarne prve dame: Michelle Obama, dokumentarna serija
13:25 Loša majka, francuski film
15:00 Najbolji dizajneri interijera
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - HIT travnja
16:48 Divji Shetland - vikinška granica Škotske, dokumentarni film
17:40 Cesarica - HIT travnja
17:45 Auto Market
18:20 TV Bingo
18:55 Tea Mamut:
19:00 Budimpešta: EP u plivanju, prijenos
19:40 Cesarica - HIT travnja
19:43 Glazbeni spotovi
20:05 Stadion
21:00 Hemingway na Kubi, američko-kanadski film
22:55 Cma lista
23:50 Ray Donovan
00:40 POPROCK.HR
01:10 Loša majka, francuski film
02:35 Noćni glazbeni program

**UTORAK
15.6.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:09 Glas domovine
11:34 Hrvati koji su mijenjali svijet
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz

* Sva prava eventualne izmjene programa zadržavaju TV postaje.

13:57 Hrvati koji su mijenjali svijet
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Na vodenome putu
 15:45 Kratki dokumentarni film
 15:55 Frankie Drake istražuje
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:10 U svom filmu
 21:05 Tajne noći: Grad, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5: Najbolje hrvatske poduzetnice i poduzetnici 2021.
 00:15 Na vodenome putu
 00:15 Frankie Drake istražuje
 01:45 Dr. Oz
 02:30 Dnevnik 3
 02:53 Konji u oluji - Kamenito utočište na Sardiniji, dokumentarni film
 03:42 Divlja zemlja, telenovela
 04:27 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:31 Odred za čuda
 11:35 Napokon sreća
 12:30 Ikone: Zabavljajući, dokumentarna serija
 13:30 Novi klinac, francuski

film
 15:00 Mjesto pod suncem - Ostati ili otići
 15:49 Cesarica - HIT travnja
 15:52 Hrvati koji su mijenjali svijet
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Konji u oluji - Kamenito utočište na Sardiniji, dokumentarni film
 17:35 Stipe u gostima
 18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
 18:45 I to je Hrvatska:
 19:05 Kapetan Clark, crtana serija
 19:27 Cesarica - HIT travnja
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Duž američko-meksičke granice sa Sue Perkins, dokumentarni film
 21:00 Moja super bivša, američki film
 22:40 EBU: Lobistica, serija
 23:35 Ray Donovan
 01:45 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 16.6.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:17 Doktor Martin
 11:09 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod

14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Na vodenome putu
 15:50 Munch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:03 LOTO 7
 20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
 21:00 Loto 7 - izvještaj
 21:05 Mijenjamo svijet: Kriptopija - Budućnost interneta, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:26 Na vodenome putu
 00:16 Istrage prometnih nesreća
 00:41 Munch
 01:31 Dr. Oz
 02:16 Dnevnik 3
 02:39 Florida - zemlja sunca, dokumentarni film
 03:29 Divlja zemlja, telenovela
 04:14 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

05:20 Što je klasič?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Napokon sreća
 13:30 Savršeno vjenčanje, američki film
 15:00 Najbolji dizajneri interijera
 15:52 Cesarica - HIT travnja
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Florida - zemlja sunca, dokumentarni film

17:32 Cesarica - HIT travnja
 17:35 I to je Hrvatska:
 17:55 PH vaterpolo - finalna serija 3. utakmica, prijenos
 19:15 Budimpešta: EP u plivanju, uključenje u prijenos
 20:05 Mi smo iz Los Angelesa
 21:00 Eurovision Song Contest: The Story of Fire Saga, američko-islandsko-kanadski film
 23:00 Cma lista
 23:55 Ray Donovan
 00:45 POPROCK.HR
 01:15 Savršeno vjenčanje, američki film
 02:40 Obiteljski zločini
 03:25 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 17.6.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Doktor Martin
 11:09 Priče s končom iz boršes Stanka Ferića: Okus sjećanja - šibenska maraština, emisija pučke i predajne kulture
 30:00
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Hrvatska moj izbor: Bernarda i Vladimir
 14:30 Prometej
 15:00 Na vodenome putu
 15:53 Munch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:03 LOTO 6
 20:10 Tko želi biti milijunaš?
 20:55 Loto 6 - izvještaj
 21:00 Rotterdam: Izbor za

pjesmu Eurovizije 2021. 2. polufinalna večer, prijenos
 23:15 Dnevnik 3
 23:50 Na vodenome putu
 01:25 Dr. Oz
 02:10 Dnevnik 3
 02:33 Vodenkonji - afrički riječni divovi, dokumentarni film
 03:22 Divlja zemlja, telenovela
 04:07 Kad zasvira samica na stanu, emisija pučke i predajne kulture
 04:32 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 11:05 Pozitivno
 11:35 Napokon sreća
 12:30 Dulum zemlje, dokumentarna serija
 13:30 Priznanje, američki film
 15:00 Najbolji dizajneri interijera
 15:52 Cesarica - HIT travnja
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Cesarica - HIT travnja
 16:45 Vodenkonji - afrički riječni divovi, dokumentarni film
 17:32 Cesarica - HIT travnja
 17:35 I to je Hrvatska:
 17:55 Budimpešta: EP u plivanju, prijenos
 20:05 Klub 7
 21:00 Agape, hrvatski film
 22:20 Cma lista
 23:15 Most
 00:05 POPROCK.HR
 00:35 Priznanje, američki film
 02:00 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetonik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Karakteristike turista

Porijeklo kao stil putovanja

Ljeti je posebno lijepo biti stanovnik Sombora. Zele- ne ulice, obala kanala, kazališni maraton, jazz fe- stival, blizina Dunava, pregršt vikend naselja, dugi dani, tople večeri i svi ostali sadržaji učinit će da ne znate što biste prije radili. I premda kiša ne odustaje, ne odu- stajemo ni mi da konačno slobodni šetamo i uživamo u svim aktivnostima. Ukoliko vam je Sombor blizu, usput ili na listi željenih destinacija, sada je pravo vrijeme da nas posjetite.

Sada kada sam iskoristila priliku da ispromoviram malo svoj grad, mogu započeti ovotjedno putovanje koje se neće fokusirati na odredište već na način putovanja. Ci- jela situacija s epidemijom i činjenica da smo sada uveli neke mjere opreza u svoj život i usvojili ih kao normalne doveli su me do ove ideje. U prvom redu mislim na noše- nje maski kamo god krenuli. I tako sam se sjetila da su ki- neski turisti zapravo uvijek putovali s maskama i palo mi je na pamet istražiti koje su druge specifičnosti kineskih turista, kako putuju, koliko troše, kamo putuju i sve ostale stavke koje ih izdvajaju i karakterizi- raju. Sigurna sam da postoje stilovi putovanja koji se mijenjaju u odnosu na zemlju iz koje dolazite, regiju ili ljude kojima pripadate.

Glavne karakteristike kineskih turista su da vole putovati u grupa- ma, hiperpovezani su i ne govore nijedan jezik osim mandarinskog ili kantonskog, vole se fotografirati, troše puno novca na svoja putova- nja, pogotovo ako usporedimo njih s našim prosječnim turistom. Ova obi- lježja vrijede već dugo, ali obilježja prosječnog kineskog turista ovog su se puta nešto promijenila.

Način putovanja Kineza u posljed- nje se vrijeme jako promijenio. Rani- je su putovali u skupinama i koristili najviše autobusnih tura, jer je to bio najprikladniji način za dobivanje vize. Međutim, ovo se sada potpuno promijenilo. Preko 70% kineskih putnika koji putuju na međunarodna putovanja putuju samostal- no, što je vrlo iznenađujuće s obzirom na spomenute na- vike u prošlosti. U ovoj zemlji postoji cijela nova genera- cija koja voli putovati i istraživati svijet. To je dovelo i do novog ponašanja, jer su ranije Kinezi koristili putovanja za šopinge zbog razlike u cijeni, kvaliteti, dizajnu i pouz- danosti proizvoda, ali sada više vole iskusiti nove stva- ri, više troše na istraživanje novih mjesta u zemlji koju posjećuju. Zanimljivo je da su Havaji posljednjih godina preplavljeni kineskim turistima. Oni vole čist zrak, plaže,

kao i prestiž zbog čega čak i kad ne znaju igrati golf, oni igraju golf. Kineski turisti dnevno u prosjeku potroše 400 dolara, što je više nego putnici iz bilo koje druge zemlje. Preko 50% kineskih putnika doživljava putovanja kao proces osobnog razvoja, dok preostali vjeruju da su pu- tovanja porasla kao društvena vrijednost.

Kad bismo napravili pregled izbora odredišta, bio bi uključen cijeli svijet. Odredišta u Kini još uvijek prednja- če, ali Azija, Oceanija, Sjeverna Amerika, Europa, Sred- nji zapad, Afrika i Južna Amerika gotovo su podjednako zastupljeni.

Znala sam da ovo nije tema koju sam ja otvorila, ali me je iznenadilo koliko su odmakle analize i sva istraživa- nja kineskih turista. Njihove profile su podijelili u nekoliko grupa. Prva grupa su avanturisti, što me je iznenadilo, jer su Kinezi nekoć važili za razgledače i šoppingholičare, a sada su u potrazi za avanturom i aktivnostima poput skijališta i trekking staze. Druga skupina je nazvana po- znavaoci, a zapravo se misli na turiste koji žele spoznati

lokalni duh posjetom kulturnih destinacija, kušanjem lo- kalnih specijaliteta i otkrivanjem domaćih proizvoda. Tre- ća skupina su sanjari ili ljudi koji uživaju u romantičnim putovanjima. Za kraj je ostala skupina poznata pod na- zivom opušteni turisti, čiji je primarni cilj da uživaju u pu- tovanjima i da pobjegnu od kineske gomile na ulicama.

Na kraju, mislim, nismo li svi negdje isti, i koliko god su to neke karakteristike kineskih turista, u mojoj glavi ih razlikuju kišobrani kao zaštita od sunca, nošenje maski i njihov specifičan izgled, a sve to gore navedeno može biti i netko od meni lokacijski bližih ljudi. Ili ne.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

5+plus

Paket SIGURNOSTI

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da **jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.**

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a **za samo 3.600RSD** godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJE

www.mios.rs
011/ 715 33 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Natječaj

**KUŽIŠ?!
TE ZOVE**

**BUDI PISAC,
PJESNIK
BUDI**

*Nek riječi polete iz grudi,
u sebi maštu probudi!*

**Budi kreativan!
Piši, stvaraj!**

Pjesme ili priče pošaljite na e-mail: kuzis07@gmail.com
Prvi rok za slanje radova je kraj školske godine, a drugi do
20. rujna 2021. godine.

Autori najboljih radova bit će nagrađeni na *Danima hrvatske
knjige i riječi* – *danima Balinta Vujkova* u listopadu.

Čeka vas iznenađenje!

Radovi (pjesma, proza u obliku kratke priče) mogu biti pisani hrvatskim
standardnim jezikom, te mjesnim govorom (bunjevačka i šokačka
ikavica). Na natječaju mogu sudjelovati učenici osnovne i srednje škole.

Uz svoj rad pošalji sljedeće podatke: ime i prezime, razred, naziv škole i
mjesto, ime i prezime učitelja, nastavnika ili profesora (mentora).